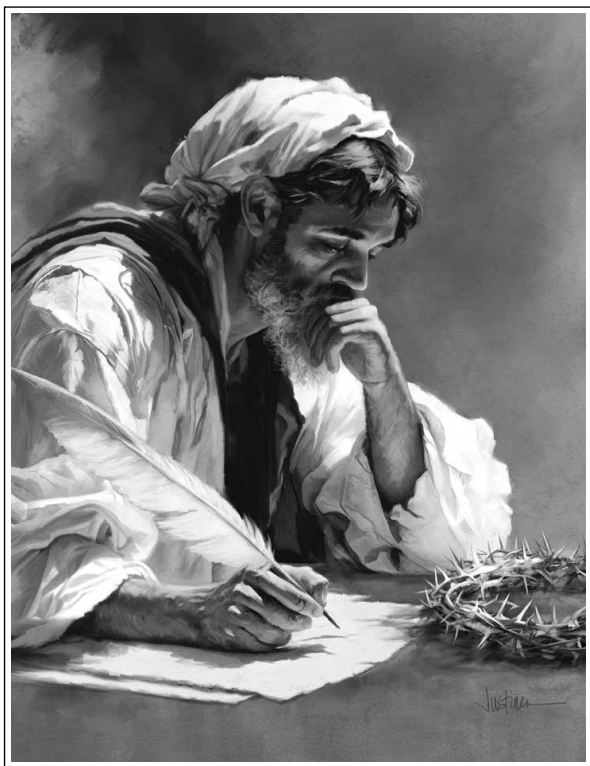

Evandjelje po Marku

Thomas R. Sheperd

Pouke iz Biblije — Priručnik za učitelje
Srpanj, kolovoz i rujan 2024.

Sadržaj

1. Početak evanđelja
2. Jedan dan u Isusovoj službi
3. Rasprave
4. Usporedbe
5. Čuda na jezeru
6. Izvana i iznutra
7. Poučavanje učenika (1)
8. Poučavanje učenika (2)
9. Sukobi u Jeruzalemu
10. Posljednji dani
11. Uхваćen i izveden pred sud
12. Osuđen i razapet
13. Uskrsli Gospodin

POUKE IZ BIBLIJE — Priručnik za učitelje — 3/2024.

Nakladnik: ZNACI VREMENA, Prilaz Gjure Deželića 77, 10000 Zagreb, Hrvatska • *Odgovorni urednik:* Neven Klačmer • *Urednik:* Mario Šijan • *Prijevod:* Dragana Todoran • *Lektura:* Marijan Malašić • *Korektura:* Ljiljana Đidara • *Tiskano u uredu nakladnika*

www.znaci-vremena.com • www.adventisti.hr

Početak evanđelja

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Marko 1,1.

Središte proučavanja: Marko 1.

Uvod: U prvom retku svojeg evanđelja Marko sažima temu ne samo uvodnog poglavlja, već i čitavog izvještaja: “Evanđelje Isusa Krista” (Varaždinska Biblija). U vijeku u kojem su ljudi često bili privučeni “evanđelju protivnom onom koje ste primili” (Galaćanima 1,9), Marko započinje svoj izvještaj ovom uzvišenom uvodnom izjavom da bi naglasio bit kršćanske vjere: Radosnu vijest o Isusu Kristu. Isus je otkrio Evanđelje ne samo onima koji su bili obnovljeni Njegovim iscjeljujućim dodiranjem, već i vjerskoj zajednici koja je trebala povjerovati u to Evanđelje. S Markovog stajališta, Isus je Evanđelje.

Teme: U pouci za ovaj tjedan razmotrit ćemo dva izraza koji se pojavljuju u Marku 1,1: “evanđelje Isusa Krista”, i potom samo ime “Isus Krist”.

1. “Evanđelje Isusa Krista”. Prema Marku, Evanđelje je Božja radosna vijest utemeljena na Svetom pismu, objavljena od strane Krista u sinagogama i otkrivena u Njegovoj zemaljskoj službi. Kao takva, Božja radosna vijest je i Isusova radosna vijest.

2. “Isus Krist”. Marko prikazuje Isusa u mnogim aspektima Njegove službe. Isus je Božji Sin i Svetac. Na Njega se upućuje kao na velikog Učitelja i govornika, kao i suosjećajnog Iscjelitelja u Galileji i šire.

DRUGI DIO: Komentar

“Početak...”

Sva četiri novozavjetna evanđelja započinju upućivanjem na “početak” Isusa Krista. Evanđelje po Mateju počinje podrijetlom Isusovih predaka, konkretno Njegovim ljudskim rodoslovljem, kao “sina Davidova, sina Abrahamova” (Matej 1,1). Luka u uvodu svojega evanđeoskog izvještaja otkriva da ono počinje Isusovom javnom službom, prema kazivanju očevidaca (Luka 1,2). Ivanov “početak” je poseban jer se odnosi na vrijeme prije ljudske povijesti, prije “početka” postanka. Ivanov “početak” vraća se na vječnost Isusa Krista: “U početku bijaše Riječ.” (Ivan 1,1) Nasuprot

tomu, Marko započinje svoj izvještaj riječima “početak evanđelja Isusa Krista” (Marko 1,1 — Varaždinska Biblija). Marko, naime, pripovijeda Evanđelje Isusa Krista od samog početka.

Marko započinje svoje Evanđelje izjavom koja sažima temu njegovog evanđelja: “Početak evanđelja Isusa Krista, Sina Božjega.” (Marko 1,1 — Varaždinska Biblija) U ovoj rečenici pobliže ćemo razmotriti dva glavna izraza — “evanđelje” i “Isus Krist”.

“Evanđelje Isusa Krista”

Izuzev Marka, nijedan drugi pisac evanđelja ne koristi se izrazom “evanđelje Isusa Krista” (*euangelion Iesou*) (Marko 1,1). Ovaj izraz nalazimo samo u Evanđelju po Marku. On nam govori da su Isus i Njegovog Evanđelje središte, srž Markovog izvještaja.

Prema tomu, logično je da proučavanje Evanđelja po Marku započnemo pitanjem: Što je Evanđelje? Na osnovi proučavanja riječi zapažamo da grčki izraz *euangelion*, koji se obično prevodi kao “evanđelje”, ima više značenja. *Euangelion* upućuje na “Božju radosnu vijest ljudima, radosnu vijest kao objavu”. Također se odnosi na “knjigu koja se bavi Isusovim životom i naukom, evanđeoski izvještaj”. Izraz *euangelion* povezan je i s “pojednostima koje se odnose na Isusov život i službu, Radosnom viješću o Isusu” (William Arndt, F. W. Gingrich, Frederick W. Danker, urr., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago: University of Chicago Press, 2000., str. 403). Imajući ove definicije na umu, možemo smatrati da Marko izrazom “evanđelje” opisuje Isusova djela milosrđa tijekom svoje službe, i označava Evanđelje kao “Radosnu vijest” od Boga.

Isusova djela kao Evanđelje

Marko iznosi “evanđelje Isusa Krista” u kontekstu Isusovog djelovanja za ljudski rod. Dakle, od početka svojeg evanđelja Marko prikazuje Radosnu vijest u Isusovom nauku i propovijedanju (Marko 1,22.39), u Njegovoj vlasti nad nečistim duhovima (Marko 1,27) i u Njegovim brojnim djelima iscjeljenja. Ova djela liječenja obuhvaćaju ozdravljenje Petrove punice (Marko 1,30.31) i mnogih koji su bolovali od različitih bolesti (Marko 1,32.34.40-42).

Dok proučavamo evanđelja, zapažamo da Ivan započinje svoje evanđelje prapostojanjem Riječi i Isusovim identitetom, kako ga je opisao Ivan Krstitelj. Matej i Luka posvećuju veliki odlomak ljudskom podrijetlu Isusa i Njegovim ranim godinama na Zemlji. Međutim, Marko, od samog početka iznosi Isusova djela. Isusova djela u središtu su Markovog evanđelja. Prema tomu, Markov izvještaj je Evanđelje u pokretu.

Evangelje kao Radosna vijest koju treba propovijedati

Evangelje po Marku također je utemeljeno na Božjoj riječi, posebno na Njegovom otkrivenju. Odmah nakon najave u prvom retku, “početak evanđelja Isusa Krista”, Marko navodi starozavjetne tekstove, uključujući izabrane retke iz Knjige proroka Izaije (Marko 1,2,3), s aluzijom na sedamdeset tjedana iz Knjige proroka Daniela (Marko 1,15, usporedi Daniel 9,24-27). Ovdje jasno možemo vidjeti Evangelje kao sadržaj, kao Radosnu vijest. Marko definira ovu vijest kao “evanđelje o kraljevstvu Božjem” (Marko 1,14). Prema tomu, Radosna vijest je božanska objava čovječanstvu.

Ukratko rečeno, Marko nagovještava da su Evangelje ujedno Božja riječ i Isusova djela učinjena tijekom Njegove zemaljske službe.

“Isus Krist”

“Isus Krist” drugi je ključni izraz na početku Evangelja po Marku. Kako Marko prikazuje Isusa?

U svojem izvještaju Marko opisuje Isusa kao “Sina Božjega” (Marko 1,1), “Sina Čovječjeg” (Marko 9,31) i “Sina Davidovog” (Marko 10,47). Između ovih triju identiteta, Isusove božanske kvalifikacije prikazane su na početku Evangelja po Marku.

Isus kao Božji Sin

Prigodom utjelovljenja Isus, vječni Sin, preuzeo je ulogu Otkupitelja svojim pokoravanjem vlasti Boga Oca (Marko 1,11), dragovoljno se pokoravajući Očevom vodstvu i upravi Duha Svetoga (Marko 1,10.11). Kad Marko naziva Isusa Sinom Čovječjim, vidimo upućivanje na 7. poglavlje Knjige proroka Daniela. Pripisujući identitet i titulu Sina Čovječjeg Isusu Kristu, Marko potvrđuje da Božje kraljevstvo (Daniel 7,14.27) pripada Isusu i da je ovo kraljevstvo — u Markovo vrijeme — blizu (Marko 1,15).

Marko opširno opisuje Isusova djela kao ljudskog Bića, ali ne prije nego što Ga je prikazao kao božansko Biće.

Isus kao Svetac

Usporedo s opisom Isusa kao božanskog Bića, Marko prikazuje Isusa Krista i kao “Sveca Božjeg” (Marko 1,24). Ovaj opis upućuje na 6. poglavlje Knjige proroka Izaije, gdje je Gospodin prikazan kao svet (Izaija 6,3). Izrazom “svet” nebeska bića su ukazivala na Gospodina. U Evangelju po Marku čak i demoni prepoznaju Isusa kao Sveca (*ho hagios*) (Marko 1,24); odnosno, prepoznaju Ga kao čistog (Danker et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, str. 11). Čistoća je srž Božjeg Bića. Prema tomu, demoni ili nečisti

duhovi ne mogu stajati pred Njim. Štoviše, oni priznaju da će biti uništeni u Njegovoj prisutnosti (Marko 1,24).

Isus kao Učitelj i Propovjednik

Marko također prikazuje Isusa kao velikog Učitelja i Propovjednika. Isus osobno ističe ove aspekte svoje službe kao razlog svojeg prvog dolaska: "... da i tamo propovijedam. Zato sam, naime, došao." (Marko 1,38) Čini se da je omiljeno mjesto za poučavanje/propovijedanje u tim danima bilo sinagoga. Ovo mjesto spomenuto je četiri puta u prvom poglavlju Evanđelja po Marku (Marko 1,21.23.29.39). Isusovo poučavanje i propovijedanje imali su božanski pečat, bili su ukorijenjeni u otkrivenju koje je Isus nastojao približiti svojim slušateljima govoreći: "Ispunilo se vrijeme, blizu je kraljevstvo Božje." (Marko 1,15) Nakon događaja u sinagogi kada je Isus istjerao nečistog duha iz čovjeka, "svi se zaprepaste i počnu pitati jedan drugoga: 'Što je ovo? Nova i silna nauka! — Samim nečistim duhovima zapovijeda! I slušaju ga!'" (Marko 1,27)

Iako Marko piše da Isus nije poučavao ili propovijedao kao književnici (Marko 1,22), Njegova poruka bila je u skladu s porukom koju je propovijedao Ivan Krstitelj. Ivan je objavljivao vijest o pokajanju (Marko 1,4), a Isus je također propovijedao vijest o pokajanju i pozivao svoje slušatelje da povjeruju u nju i prihvate je (Marko 1,14.15).

Iako je često posjećivao sinagoge u gradovima gdje je propovijedao, Isus nije bio ograničen ni na jedan grad, kao što je Kafarnaum (Marko 1,21), koji su također zvali "Isusov grad". On je bio putujući govornik. "Tako je prošao svu Galileju, propovijedajući po tamošnjim sinagogama i izgoneći zle duhove." (Marko 1,39)

Isus kao Iscjelitelj

Kao što smo upravo primijetili, Isusova služba, kako je prikazana u prvom poglavlju Evanđelja po Marku, nije povezana s posebnim gradom. Nije povezana ni s posebnim mjestom, kao što je sinagoga. Prema tomu, Marko prikazuje Isusa kako prolazi "pokraj Galilejskog mora" (Marko 1,16). Marko nam također govori da Isus ide u dom Šimuna i Andrije (Marko 1,29). On odlazi na osamljeno mjesto (Marko 1,35). Njegova služba obuhvaća sva područja Galileje i okolne krajeve (Marko 1,28), uključujući i nenaseljena područja (Marko 1,45). On traži ljude tamo gdje se nalaze. Osim aktivne službe u poučavanju i propovijedanju, Isus je bio vrlo aktivan u liječenju napaćenih duša. Isusova misija obuhvaćala je cjelokupnu obnovu ljudskog bića. On je izliječio čovjeka kojega je opsjeo nečisti duh (Marko 1,23-26). Iscijelio je Šimunovu punicu koja je ležala u groznici (Marko 1,30.31). Oslobodio je i iscijelio opsjednute nečistim

duhovima (Marko 1,32-34.39). Nije bio ravnodušan prema jednom stanju gubavca koji Mu je prišao u svojem očaju. Nezastrašen zarazom, Isus je položio ruku na njega i iscijelio ga (Marko 1,40-42). Isus je prema Markovom izvještaju utjelovljenje Radosne vijesti, Evanđelja, za mnoge ljude. “Te se sav grad skupi pred vratima.” (Marko 1,33) “A ljudi mu dolazili sa svih strana.” (Marko 1,45) Njegova služba donosila je obnovu cijelom biću. Obnova je srž Evanđelja Isusa Krista u najpraktičnijem smislu.

TREĆI DIO: Primjena

Od Pavla saznajemo da su u prvom stoljeću kružila mnoga “druga” evanđelja osim onoga koje je on naučavao. Žalosno je reći, mnogi kršćani bili su zavedeni “drugim evanđeljem” (Galaćanima 1,6) ili iskrivljenim. Potaknite svoje učenike da razmisle o sljedećim pitanjima:

1. Što Evanđelje znači vama?
2. Koja je bit Evanđelja u koje vjerujem?
3. Danas društveni mediji utječu na mnoga područja našeg života — kako komuniciramo, kako dolazimo u dodir s nekim, kako prenosimo vijesti ili informacije itd. Što je izvor evanđelja u koje vjerujem?
4. Je li Božja riječ i dalje pouzdan izvor Njegove Radosne vijesti? Razgovarajte o tome.
5. Osim propovijedanja, liječenja i molitve, Isus je velik dio svoje službe posvetio poučavanju. Razgovarajte u svojem razredu o područjima Isusove službe koja su najviše utjecala na vaš život kao učitelja. Zatim upitajte članove svojeg razreda kojw je područje Isusove službe najviše utjecao na njihov život.

Jedan dan u Isusovoj službi

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekstovi: Marko 1,16-45; Marko 5,19.

Uvod: U Evanđelju po Marku Isus stupa u zemaljsku službu u suradnji s Ocem. Marko od samog početka svojeg izvještaja jasno pokazuje da je Isus “Sin Božji” i prikazuje Ga kao “Sveca Božjeg”. Kao Božji Sin, Isus propovijeda “evanđelje Božje”. S ovim nebeskim preporukama Isus započinje aktivnu službu na Zemlji, kao što je opisano u prvom poglavlju Evanđelja po Marku.

Teme: Pouka za ovaj tjedan razmatra određene aspekte Isusove službe, kao što je prikazano u Marku 1:

1. Isusova služba u suradnji s Ocem
2. Isusova misija iz Kafaranuma širi se u čitavu Galileju
3. Isusov molitveni život
4. Isusova vlast
5. Isusov susret s nečistim duhovima

DRUGI DIO: Komentar

Isusova služba u suradnji s Ocem

Život i služba Isusa Krista iscrpni je prikaz Evanđelja. Isus je živo utjelovljenje Radosne vijesti za cijelo čovječanstvo. Isus je imao jasnu predodžbu o svojoj misiji na Zemlji — ljudima iz svih područja navijestiti Božje evanđelje. “On im odgovori: ‘Hajdemo drugamo, u obližnja mjesta, da i tamo propovijedam. Zato sam, naime, došao.’” (Marko 1,38) Tako se Isus prema Evanđelju po Marku uključio u aktivnu svakidašnju službu.

Zanimljivo je zapaziti da Marko stalno iznova opisuje ne samo Isusova djela, već i aktivnu Božju ulogu u službi Njegovog Sina. Otac i Sin blisko surađuju (Ivan 5,19). Takav slučaj uočavamo i u Marku 5,19: “[Isus] mu reče: ‘Idi kući, svojima, pa im javi što ti je sve učinio Gospodin u svome milosrđu!’” “Marko prikazuje Boga kao sudionika u sedamdeset pet događaja. Na jasno Božje djelovanje ukazuje 35 glagola.” (Paul L. Danove, *The Rhetoric of Characterization of God, Jesus, and Jesus’ Disciples in the Gospel of Mark*, New York/London: T & T Clark, 2005., str. 30) Izrazom “Bog” ili “Gospodin” (*kurios*) Marko upućuje na Oca, ili

navodi biblijski tekst u kojem se na Boga Oca upućuje kao na sudionika spomenutog događaja. Takvi primjeri mogu se naći u Marku 5,19; 9,37; 10,6.9; 11,25; 13,19.20.

Iz Kafarnauma u čitavo područje Galileje

Isus se prema Evanđelju po Marku 2,1 (vidi također Matej 4,13) nastanio u Kafarnaumu. Upravo ovdje je ustanovio sjedište glavnog dijela svoje javne službe. U Mateju 9,1 Kafarnaum se naziva “njegov grad”. (Vidi također R. H. Mounce, “Capernaum”, *The International Standard Bible Encyclopedia*, Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans, 1979.—1988., str. 609)

Isusov dan započinjao je rano ujutro, kao što čitamo u Marku 1,35: “Rano ujutro, dok je još bio mrak, ustade.” Marko opisuje Isusa kako se kreće iz mjesta u mjesto u Galileji (Marko 1,14.39). Najvjerojatnije je Isus najčešće posjećivao područja oko Kafarnauma, sve do Galilejskog jezera (Marko 1,16), i obližnje gradove (Marko 1,38); ali On je djelovao po cijeloj Galileji (Marko 1,39), uključujući udaljenije i nenaseljene krajeve izvan grada (Marko 1,45). Isus je u Kafarnaumu posjetio sinagogu (Marko 1,21) i mnoge druge sinagoge u ovom području (Marko 1,39), gdje je poučavao i propovijedao. Slično tomu, kada bi došao u Jeruzalem, svakodnevno je odlazio u hram i poučavao (Marko 14,49). Objavljivao je Božje evanđelje (Marko 1,14). Osim toga, liječio je one koji su patili umom i tijelom: “Te se sav grad skupi pred vratima. Izlijeći on sve bolesnike, a bijahu mnogi i razne im bolesti; istjera i sve zle duhove.” (Marko 1,33.34)

Isus, Čovjek molitve

Isus je prikazan u Markovom evanđelju kako čini brojna djela. Marko ističe Isusovu službu kao niz događaja koji se zbivaju jedan za drugim. Grčki prilog *euthus* — preveden kao “odmah, istog trenutka, odjednom” — nalazimo u 51 retku u četiri evanđelja i 41 put u Evanđelju po Marku (Marko 1,21.28; 6,45.50; 14,43, između ostalih mjesta; vidi Danker et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, str. 406). Marko izvještaj sav je u pokretu. Međutim, iako Marko naglašava da je Isus vrlo aktivan i zaokupljen svojom službom, on također ističe da se Isusova služba okreće oko molitvenog života. Molitva je bila ključni čimbenik u Isusovom ljudskom iskustvu i glavni prioritet u Njegovoj službi (Marko 1,35). Iako je Isusov svakidašnji život bio ispunjen mnogim aktivnostima, zajednica s Ocem nikad nije izostala. Na početku svojeg evanđelja Marko ističe Isusovo iskustvo vezano za molitvu. Marko također bilježi Isusovo iskustvo s molitvom kada se

suočio s nečistim duhovima u svojoj službi (Marko 9,29) i u posljednjim danima svojeg djela na Zemlji (Marko 14,32-38).

Isusova vlast

Prvo upućivanje na Isusovu vlast nalazimo u Marku 1,22: “Svi su bili zadivljeni njegovim učenjem jer ih je poučavao kao onaj koji ima vlast, a ne kao učitelj Zakona.” (Suvremeni hrvatski prijevod)

U svojem tumačenju Evanđelja po Marku, M. Eugen Boring spominje da “je za judaizam i rano kršćanstvo Bog bio vrhovna vlast; pitanje je bilo tko je bio posrednik Božje vlasti. U judaizmu posrednik božanske vlasti bila je Tora koju su tumačili učeni ljudi. Prema Marku, posrednik Božje vlasti bila je Isusova riječ.” (Boring, *Mark: A Commentary*, Louisville, KY: Westminster John Knox Press, 2006., str. 63) Ova činjenica objašnjava zabrinutost židovskih vođa kada su ispitivali Isusa: “Ponovo dođu u Jeruzalem. I dok je Isus prolazio hramom, dođu k njemu glavari svećenički, književnici i starješine pa ga upitaju: ‘Kakvom vlasti to činiš? Tko li ti je dao tu vlast da to činiš?’” (Marko 11,27.28)

Osim toga, moramo imati na umu da su književnici bili učitelji slova Zakona, ali nikada nisu bili preobraženi njegovom srži. Prema tomu, oni nisu mogli živjeti po njemu, utjeloviti ga i svojim životom pokazati praktičnu dimenziju Evanđelja (Marko 1,22). Zapazimo raspravu između Isusa i nekih Židova u Ivanu 5. Isus im kaže: “Vi istražujete Pisma u kojima mislite da ima život vječni. I upravo ona svjedoče za me. ... Uostalom, opažam: vi nemate u sebi ljubavi Božje.” (Ivan 5,39.42) Isus, veliki Učitelj i uzvišeni Primjer kreće se od površnog konformizma do samog slova Zakona te do pravog i živog prikaza biblijske istine.

Marko 1,27 pomaže nam da bolje shvatimo pitanje Isusove vlasti. Tamo stoji: “Što je ovo? Nova silna nauka! — Samim nečistim duhovima zapovijeda! I slušaju ga!” Pisac pokazuje da narod povezuje Isusovo naučavanje s vlašću, onom vlašću koja je vidljivo povezana s djelima. Marko povezuje i potkrepljuje Isusovu vlast s čudima koja čini. Drugim riječima, Isusova vlast podrazumijeva *exousia*, odnosno “znanje i silu” (Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, str. 353) Prema Marku, Isusovo objavljivanje Radosne vijesti uključuje čuda.

Isus i nečisti duhovi

U Evanđelju po Marku značajno je Isusovo suočavanje sa zlim duhovima. U Evanđelju su zabilježene demonske sile koje stavljaju izazov pred Isusovu službu (Marko 1,34.39; 3,15.22; 6,13; 7,26.29.30; 9,38; 16,9.17). Ove sile opisane su kao zle ili kao nečisti duhovi (Marko 1,23.26

i dalje; 3,11.30; 5,2.8.13; 6,7; 7,25; 9,25). Marko ove ljude koji su bili pogođeni demonskim utjecajem opisuje kao opsjednute zlim duhovima (Marko 1,32; 5,15; 5,18). Nijedno drugo evanđelje nije toliko usredotočeno na sile zla.

Ovdje trebamo zapaziti tri aspekta Isusovog suočavanja sa silama zla:

1. Zlo je prisutno od početka Isusove službe (Marko 1,23). Prvo Isusovo čudo prema Marku bilo je istjerivanje zlog duha iz čovjeka u sinagogi u Kafarnaumu (Marko 1,25).

2. Nečisti duhovi prepoznali su ono što nisu učitelji u Izraelu vezano za Isusa i Njegov identitet. Oni su priznali da je Isus “Svetac Božji” (Marko 1,24), “Sin Božji” (Marko 3,11) i “Sin Najuzvišenijeg” (Marko 5,7).

3. Isus je uvijek pobjeđivao zle duhove. Marko izvještava da su nečisti duhovi uzviknuli: “Jesi li došao da nas uništiš?” (Marko 1,24) Drugom prigodom nečisti su duhovi “padali ničice pred njim” (Marko 3,11). Isus je istjerao demone iz njihovih domaćina, bez obzira na to koliko je nečistih duhova naseljavalo život opsjednutoga (Marko 5,9; 16,9).

Obratite pozornost na sljedeće duboko razmišljanje, prvobitno napisano na španjolskom jeziku, o oslobađanju opsjednutoga nečistim duhom u sinagogi: “Isus ima silu zato što je Božji Sin, Božji Pomazanik, ispunjen Duhom Svetim. Isusova riječ Božju vrhovnu vlast čini djelotvornom; nečisti duh suprotstavlja se toj vrhovnoj vlasti i izaziva Isusa, obesvećujući sveto mjesto sinagoge. ... Demoni se mogu buniti, ali ne mogu spriječiti da se vrhovna Božja vlast brzo širi kroz oslobađajuću silu Isusove riječi.” (Ricardo Aguilar, “La liberación de un poseído en una sinagoga, Mc 1,21b-28”, u *Reflexiones Bíblicas Para un Mundo en Crisis*, ur. Javier Quezada, Mexico: Mission Nosotros A. C., 2010., str. 190—193)

Kao Onaj koji je došao uspostaviti Božje kraljevstvo (Marko 1,15), Isus ima veću vlast od svih demonskih sila. Isusova vlast je vječna (Daniel 7,14). Njegova vlast obuhvaća nadmoć nad zemaljskim silama i sličnim zlim duhovnim silama. U Evanđelju po Marku Sotona je označen kao poraženi neprijatelj.

TREĆI DIO: Primjena

Ellen G. White ovako opisuje aktivnu službu Isusa Krista: “On je ulagao stalne, ozbiljne, neumorne napore da spasi izgubljeno čovječanstvo. Od jaslca do Golgote išao je putom samoodricanja; nije tražio da

bude oslobođen mučnih zadataka, teških putovanja, iscrpljujuće brige i rada.” (*Put Kristu*, str. 81; u izvorniku 78) Zatim dodaje: “Tako će i oni koji su dobili Kristovu milost biti spremni prinijeti svaku žrtvu da bi i drugi, za koje je On umro, mogli primiti nebeski dar. Oni će učiniti sve što je u njihovoj moći da svojim boravkom u svijetu načine svijet što boljim.” (*Put Kristu*, str. 81; u izvorniku 78)

Najvjerojatnije je većina članova vašeg razreda također aktivno uključena u određenu službu u crkvi. Zamolite ih da porazgovaraju o sljedećim pitanjima:

Isusov život bio je obilježen samoodricanjem, od kolijevke pa do križa. Je li itko od nas stupio u službu koja je zahtijevala preveliku žrtvu? Razgovarajte o tome. Kako živimo u skladu s Evanđeljem u svojem svakidašnjem životu?

Rasprave

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Marko 2,3.

Središte proučavanja: Marko 2,3-12; Marko 3,6.22-29.

Uvod: U pouci za ovaj tjedan razmotrit ćemo događaje iz Isusove službe opisane u 2. i 3. poglavlju Evanđelja po Marku. Isusovo djelo usmjereno je na obnavljanje ljudskih života zahvaljujući Evanđelju. Isusova služba i poruka nisu uvijek bile dobro primljene od strane određenih pojedinaca koji su posjedovali velik utjecaj u društvu u to vrijeme.

Teme: U Marku 2 i 3 pisac naglašava činjenicu da su pojedini vjerski učitelji pogrešno shvatili Isusovu poruku i da nisu imali povjerenja u nju. Pritom ćemo istražiti:

1. Skupine, uključujući farizeje i književnike, koje su bile neprijateljski raspoložene prema Isusovom nauku.

2. Pojedine predmete rasprave između Isusa i vjerskih vođa.

DRUGI DIO: Komentar

Isusova služba izvan sinagoge

Sinagoga je bila središte Isusove službe: "Isus ponovo uđe u tamošnju sinagogu." (Marko 3,1) Međutim, Isus nije bio ograničen na sinagogu u svojoj službi. Po ovoj pokretljivosti razlikuje se od učitelja Njegovog vremena.

Da bismo stekli bolji uvid u Isusovu putujuću službu, moramo se osvrnuti na strukturu uvodnih poglavlja Evanđelja po Marku. Nakon što smo razmotrili 1. poglavlje prošlog tjedna, sada se okrećemo sadržaju i strukturi 2. poglavlja. Čini se da Marko 2 i 3 čine jednu književnu cjelinu. Ovaj odlomak započinje zapažanjem da je Isus u domu (Marko 2,11), a završava spominjanjem pojedinih članova Njegove obitelji (majke i braće; Marko 3,31-35). Između ova dva opisa, Isus putuje u područja u blizini Galilejskog jezera. Ide do carine (Marko 2,14), a zatim ulazi u Levijev dom (Marko 2,15). Isus zatim nastavlja do žitnih polja (Marko 2,23). Potom je otišao u sinagogu (Marko 3,1). Nakon toga se povukao sa svojim učenicima na jezero (Marko 3,7), a poslije posjećuje još jedan dom (Marko 3,19).

Ukratko rečeno, ovaj dio Markovog izvještaja ističe da je Isus pomagao ljudima u njihovim domovima, u sinagogama, čak i u seoskim područjima. Na ovaj način Isus je služio narodu. Svoju službu obavljao je u gradovima i u selima na tom području.

Sporne i neprijateljski raspoložene skupine

Druga točka koju trebamo razmotriti u 2. i 3. poglavlju Evanđelja po Marku jest neprijateljstvo nekih vjerskih/političkih vođa prema Isusu i Njegovoj službi. Među spomenutima u ovom dijelu jesu književnici (Marko 2,6.16; 3,22), farizeji (Marko 2,34; 3,6), i herodovci (Marko 3,6). Oni predstavljaju tri važne skupine u izraelskom društvu tijekom Isusove službe. (Tu su još i saduceji, [Marko 12,18], ali oni se ne javljaju u ovom dijelu naše pouke.)

Izazov s kojim se Isus sada suočava ne tiče se sila tame. U ovom odlomku zli duhovi nemaju aktivnu ulogu niti stvarnu moć protiv Njega, osim onoga što je spomenuto u Marku 3,11, kada su, kaže pisac, nečisti duhovi pali pred Isusom. Sukob s kojim se Isus ovdje suočava odvija se protiv nečega konkretnijeg: duhovnih vođa ili učitelja u narodu.

Farizeji i književnici zauzimali su vodeće položaje u židovskom društvu od otprilike 200. g. pr. Kr. do 100. g. po Kr. To su bili obrazovani i učeni narodni vođe, koji su živjeli u različitim područjima zemlje. (Vidi Anthony J. Saldarini, *Pharisees, Scribes and Sadducees in Palestinian Society*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2001., str. 4,40,52) U određenom smislu književnici i farizeji bili su znanstvenici svojeg vremena.

Michelle Lee-Barnewall ističe: "Farizeji su možda nastali od hasida sa svojim vezama s književnicima, i naglašavali su proučavanje Zakona i poslušnost zapovijedima." (Lee-Barnewall, "Pharisees, Sadducees, and Essenes", u *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, ur. Joel B. Green i Lee Martin McDonald, Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013., str. 218)

Josip Flavije opisuje utjecaj ovih učenih skupina i pritisak koji one vrše u svojem društvu u odnosu na predaje koje okružuju Toru. "Farizeji su predali narodu mnoge propise koje su naslijedili od svojih otaca, koji nisu zapisani u Mojsijevom zakonu; zato su ih saduceji odbacili i rekli da će poštovati one propise koji se nalaze u pisanoj Riječi i prihvatiti ih kao obvezne, ali da neće poštovati one koji su izvedeni iz predaje naših očeva." (Josephus, *The Works of Josephus*, Peabody, MA: Hendrickson, 1987., str. 355) Mišna također otkriva određenu napetost koja je postojala u odnosu prema naučavanju književnika. Na primjer, Sanhedrin 11,3 nagovještava da učitelji više naglašavaju predaju nego Toru. "Postoji veća strogost u pogledu tradicionalnog rabinskog tumačenja Tore nego

u pogledu pitanja Tore” (Sanhedrin 11,3). Književnici se još nazivaju i “učiteljima Zakona” ili “zakonoznancima” (usporedi Matej 22,35); drugim riječima, oni su dobri poznavatelji Mojsijevog zakona.

Postavlja se pitanje zašto su farizeji i književnici u stalnom sukobu s Isusom. Ili zašto On izaziva ove učitelje? Saldarini naglašava da je “farizejsko poznavanje židovskog zakona i predaja, prihvaćenih od strane naroda, [bilo] osnova njihovog društvenog položaja. Po svoj prilici, književnici i svećenici također su imali utjecaj u narodu.” (Saldarini, *Pharisees, Scribes and Sadducees in Palestinian Society*, Grand Rapids, MI/Cambridge, UK: Eerdmans/Dove, 2001., str. 33)

Matej 23 nudi jasno objašnjenje zašto je Isus ukorio vjerske vođe svojeg vremena: “Na Mojsijevu stolicu zasjeli su književnici i farizeji. Vršite i držite sve što vam reknu, ali se ne ravnajte po njihovim djelima, jer govore, a ne vrše!” (Matej 23,2.3) Suprotno njihovom licemjerju, Isus primjenjuje načela koja naučava. Zato je On učitelj s velikim autoritetom, a ne poput književnika. Farizeji i književnici su, s druge strane, licemjeri; oni ne primjenjuju ono što ispovijedaju ili poučavaju. Kao što smo saznali iz proučavanja prvog poglavlja, Marko opisuje Isusa ne samo kao nekoga tko poučava i propovijeda Božje evanđelje, već i kao Onoga tko ga utjelovljuje. Isus olakšava teret bolesti i grijeha koji pritišće narod i oslobađa ga od pogubnog tereta predaja i običaja.

Pitanja koja se kriju ispod sukoba

Drugi događaji u Evanđelju po Marku otkrivaju daljnju napetost između Isusa i duhovnih vođa. Prvi događaj izvještava o uzetome kojega su četiri prijatelja spustila pred Isusa (Marko 2,3-12). Marko 2,5 glasi: “Sinko, opraštaju ti se grijesi.” U skladu s jasnim pristupom Evanđelja za koje se Marko zalaže, vjera je djelo. Isus je prepoznao i pohvalio vjeru četiriju prijatelja uzetoga koji su, u skladu sa svojim uvjerenjem, donijeli prijatelja Jedinom koji mu je mogao pomoći.

Glavni sukob u ovom izvještaju vodi se oko Isusove vlasti da oprašta grijeha. Ono što je uznemirilo književnike nije bila samo činjenica da je Isus oprostio grijeha, već da je to učinio u sili i vlasti svojeg imena. Taj su čin književnici su opisali kao bogohuljenje. “Isus to čini u kontekstu u kojem je samo Bog mogao opraštati grijeha (Marko 2,7; usporedi Luka 7,49). ... Isus je optužen za bogohuljenje ne zato što neposredno tvrdi da je Bog ili što izgovara sveto Božje ime, već zato što postupa kao Bog.” (Robert H. Stein, *Mark, Baker Exegetical Commentary on the New Testament*, Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2008., str. 119)

Isus jasno ističe da On kao Sin Čovječji, Bog na Zemlji, ima vlast opraštati grijeha (Marko 2,10). Pisac evanđelja naglašava da je narod, za

razliku od književnika, prepoznao da je izlječenje uzetoga — uključujući opraštanje njegovog grijeha — božanski čin. “Svi su se divili i slavili Boga.” (Marko 2,12 — *Suvremeni hrvatski prijevod*)

U sljedećem poglavlju književnici pokušavaju pokrenuti novu raspravu u vezi s Isusom i Njegovom vlašću ili silom da oslobađa i ozdravlja opsjednute ljude. Vjerski vođe tvrde da je u Njemu Sotona i da “on snagom vladara zlih duhova istjeruje zle duhove!” (Marko 3,2 — *Suvremeni hrvatski prijevod*)

Nažalost, književnici ne prepoznaju da je Isusovo djelo božanskog podrijetla. Umjesto toga, oni pripisuju Njegova djela sili demona. Zbog ovih zlobnih i pogrešnih optužbi, Isus brani svoje postupke kao djelo Duha Svetog. Isus optužuje književnike za bogohuljenje na Duha Svetoga. Zbog pogrešnog razumijevanja Isusovog djela bili su “podvrnut(i) vječnomu sudu” (Marko 3,29 — *Varaždinska Biblija*), “to jest sudu s vječnim posljedicama. ... Neoprostivi grijeh bio je tvrdoglavo odbijanje priznanja da je Bog djelovao u čovjeku Isusu.” Nažalost, prema Jamesu A. Brooksu, njihovo tvrdoglavo odbijanje “nije samo postupak, već navika i stav. Imperfekt (*hoti elegon*, 3,30) mogao bi se prevesti “stalno su govorili.” (Brooks, *Mark, The New American Commentary*, Nashville: Broadman & Holman Publishers, 1991., sv. 23, str. 76)

TREĆI DIO: Primjena

Osim što su farizeji i književnici pogrešno shvaćali Božjeg Sina, Isus je također bio pogrešno shvaćen od samih članova svoje obitelji, svoje braće. Ellen G. White o Isusovoj braći u knjizi *Isusov život* piše: “Njegova braća željela su da On odobri njihove zamisli, premda bi to bilo u potpunom neskladu s Njegovom božanskom zadaćom. ... Smatrali su Ga nerazumnim kad je tvrdio da ima božansku vlast i kad se pred rabinima postavljao kao Onaj koji kori njihove grijeha. Znali su da farizeji traže priliku da Ga optuže i smatrali su da im je On dao dovoljno povoda. ... Smatrali su da bi, govoreći samo ono što bi bilo prihvatljivo za književnike i farizeje, izbjegao neslogu i sukobe koje su izazvale Njegove riječi. Smatrali su Ga nerazumnim kad je tvrdio da ima božansku vlast i kad se pred rabinima postavljao kao Onaj koji kori njihove grijeha.”

Na istoj stranici ona nastavlja: “Sve ovo učinilo je trnovitom stazu kojom je hodio. Nerazumijevanje u vlastitom domu toliko je žalostilo Krista da je za Njega bilo olakšanje otići tamo gdje ga nije bilo.” (str. 260; u izvorniku 326) Na sljedećoj stranici Ellen G. White nam upućuje poziv: “Oni koji su pozvani da stradaju za Krista, koji moraju podnositi

nerazumijevanje i sumnjičenje čak i u vlastitom domu, mogu naći utjehu u pomisli da je Isus podnosio to isto. On suosjeća s njima. Poziva ih da u Njemu nađu zajednicu i potporu tamo gdje ju je On nalazio — u zajednici s Ocem.” (str. 260; u izvorniku 327)

Postavite članovima razreda sljedeća pitanja: Jeste li se sukobili s članovima svoje obitelji zbog svojih uvjerenja? Ako jeste, kako vam misao da je Isus podnio to isto nudi utjehu?

Usporedbe

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekstovi: Marko 1,15; Marko 4,11.26.30.

Središte proučavanja: Daniel 7,27; Daniel 9,25-27; Marko 1,15; Marko 4,11-32.

Uvod: Dok proučavamo Isusove usporedbe u 4. poglavlju Evanđelja po Marku, zapažamo važan motiv: Božje kraljevstvo. Ova tema prvi put je iznesena u Marku 1,14.15: “Dođe Isus u Galileju. Tu je propovijedao Radosnu vijest Božju. Govorio je: ‘Ispunilo se vrijeme, blizu je kraljevstvo Božje.’” Što znači Božje kraljevstvo u Evanđelju po Marku? Potraga za odgovorom na ovo pitanje bit će glavna tema razgovora ovoga tjedna. Razumijevanje ovog motiva i njegovog značenja pomoći će nam da bolje shvatimo Isusove usporedbe.

Teme: Pouka za ovaj tjedan govorit će o ispunjenju vremena i Božjem kraljevstvu u izabranim odlomcima Evanđelja po Marku. Naše proučavanje uključuje dva dijela:

1. Božje kraljevstvo kao aluzija na Knjigu proroka Daniela. U ovom dijelu proučavat ćemo mogući kontekst izraza iz Marka 1,15: “Ispunilo se vrijeme.”

2. Božje kraljevstvo u Evanđelju po Marku. Ovaj dio uključuje kontekstualnu raščlambu izraza “Božje kraljevstvo” u Marku 1 i Marku 4.

DRUGI DIO: Komentar

Misao o Božjem kraljevstvu ističe se od samog početka Evanđelja po Marku. Marko 1,15 glasi: “Ispunilo se vrijeme, blizu je kraljevstvo Božje.” O Božjem kraljevstvu govori se i u sljedećim tekstovima: Marko 4,11.26.30; 9,1.47; 10,14.15.23.24.25; 12,34;14,25. Zbog toga je Božje kraljevstvo tema koja se stalno iznova javlja u Evanđelju po Marku.

Božje kraljevstvo kao aluzija na Knjigu proroka Daniela

Videnje iz Daniela 7 jasno govori o Božjem kraljevstvu. Sin Čovječji, prema Danielu 7,13.14, prima kraljevstvo i — za razliku od zemaljskih kraljevstava prikazanih na početku poglavlja — ono “neće propasti” (redak 14). Ovo nebesko videnje odnosi se na Sina Čovječjeg i na kraljevstvo. Zatim, povezano je sa zemaljskim prizorom u kojem “mali rog”

vlada na Zemlji, a posebno nad svecima Svevišnjega, i nakon tog vremena Sin Čovječji dolazi k Pradavnome radi suda. Daniel 7,26 glasi: "Tada će sjesti Sud, vlast mu oduzeti, razoriti, sasvim uništiti." Prema tomu, progoniteljska sila koja će djelovati protiv svetaca izgubit će vlast. Ovaj prizor u Knjizi proroka Daniela prekretnica je u povijesti plana spasenja opisujući opravdanje Božjeg naroda i kraj vladavine malog roga. "A kraljevstvo, vlast i veličanstvo pod svim nebesima dat će se puku Svetaca Svevišnjega. Kraljevstvo njegovo kraljevstvo je vječno." (Daniel 7,27)

Razmotrimo važne činjenice o ovim budućim događajima. Prvo, mali rog izgubit će vlast nad svetima. Drugo, sud znači opravdanje Božjeg naroda, svetih. Božje kraljevstvo nije izolirano, ograničeno samo na Nebo. Božje kraljevstvo uključuje svete; drugim riječima, to je kraljevstvo Božjeg naroda.

Postavlja se pitanje: Kako Božje kraljevstvo postaje stvarnost za ljude kao što su Daniel, Marko i mi? Daniel nam pomaže odgovoriti na ovo pitanje rasvjetljujući naše razumijevanje bitnog aspekta uspostavljanja Božjeg kraljevstva. Ovaj bitni aspekt je djelovanje Kneza Pomazanika (Daniel 9,25). Daniel kaže da će na kraju proročanstva o sedamdeset tjedana Pomazanik biti pogubljen (Daniel 9,26). "I sklopit će savez s mnogima za jednu sedmicu: a u polovici sedmice prestat će žrtva i prinos: na vrhu Hrama bit će grozota pustoši sve do svršetka, dok se određeno pustošenje ne obori na pustošnika." (Daniel 9,27) Levitske žrtve postale su nepotrebne zato što je On postao žrtva. Prema tomu, narod kraljevstva kupljen je Mesijinom krvlju (1. Petrova 1,18.19). Petar također dodaje još jednu važnu pojedinost na božanskoj vremenskoj crti kada kaže o Isusu: "On je, istina, bio prije poznat (i predodređen), prije postanka svijeta, ali se tek na kraju vremena očitova zbog vas." (1. Petrova 1,20) Izraz "ali se tek na kraju vremena očitova zbog vas" daje nam važan uvid u razumijevanje Marka 1,15, na što ćemo se osvrnuti u sljedećem dijelu.

Božje kraljevstvo u Evandelju po Marku

U Marku 1,14.15 stoji: "Dođe Isus u Galileju propovijedajući evanđelje o kraljevstvu Božjem i govoreći: 'Ispunilo se vrijeme i približilo se kraljevstvo Božje!'" (Varaždinska Biblija) Ovi redci sadrže mnoge važne pojedinosti koje trebamo razmotriti. Prvo, srž Isusovog propovijedanja bila je Božje kraljevstvo. Na Božje kraljevstvo jasno se ukazuje u Mateju 4,23: "Isus je obilazio po svoj Galileji propovijedajući Radosnu vijest o Kraljevstvu." Drugo, sadržaj Njegovog objavljivanja bio je eshatološki — "ispunilo se vrijeme". Na koje vrijeme Marko ovdje upućuje? To mora biti posljednji tjedan proročanstva o sedamdeset tjedana iz Daniela 9.

U Marku 1 pisac ne kaže jasno što je Božje kraljevstvo, već umjesto toga nudi neke dragocjene uvide u narav ovog kraljevstva u Marku 4 i dalje. Također, Marko prikazuje Božje kraljevstvo u proročkom vremenskom okviru. Možda se zato Evanđelje po Marku naziva “evanđeljem ispunjenog vremena”. (Vidi *Mark: The Evangelist of Fulfilled Time*, ur., Merling Alomía, Joel Leiva, Juan Millanao, Lima: Ediciones Theologica, 2003.)

Kako bismo trebali shvatiti izraz “blizu je kraljevstvo Božje”? Grčki jezik kojim je Marko pisao svoje evanđelje daje nam neke odgovore. Marko 1,15: “Ispunilo se vrijeme, blizu je kraljevstvo Božje”, na grčkom glasi: “Peplerotai ho kairos kai egiken e basileia tou theou.” Veznik *kai* uglavnom se prepoznaje kao veznik između dviju riječi ili rečenice i uobičajen je prijevod u takvim slučajevima “i”. Međutim, *kai* se može ponašati i kao objasnidbena riječca. To znači da “riječ ili rečenica povezana riječcom *kai* s drugom riječju ili rečenicom, objašnjava što ide prije nje.” Dakle, *kai* bi se moglo prevesti kao “odnosno, naime”. (Vidi Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, str. 495)

Prema tomu, ako se *kai* u Marku 1,15 koristi objasnidbeno, rečenica bi mogla glasiti: “Ispunilo se vrijeme, naime, približilo se kraljevstvo Božje.”

Drugim riječima, dolazak Božjeg kraljevstva znači ispunjenje vremena o kojem govori Daniel. U ovom slučaju Isus Krist personificira Božje kraljevstvo i takvo je tumačenje u skladu s Markovim pragmatičnim gledištem. U Marku 1 Božje kraljevstvo je kraljevstvo Isusa Krista, koji je došao u skladu s božanskim proročkim planom da objavi Radostnu vijest o Božjem kraljevstvu. Prema tomu, Božje kraljevstvo podrazumijeva otkupljenje i obnovu ljudskog roda. Farizeji su upitali Isusa kada će doći Božje kraljevstvo; On je odgovorio: “Jer kraljevstvo je Božje među vama.” (Luka 17,21) Pavao također podupire ovo gledište kada kaže: “Ali kad dođe punina vremena, posla Bog svoga Sina ... da otkupi podložnike Zakona, da primimo posinjenje.” (Galaćanima 4,4,5)

Isus poziva svoje učenike da vjeruju u Evanđelje o kraljevstvu — i da se pokaju. Glagol *metaneo*, osim što znači “pokajati se”, također znači “obratiti se”, i “preduvjet je da netko iskusi Božje kraljevstvo”. (Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, str. 640) Svekolika Isusova vijest bila je usredotočena na ovu pojedinost. Ljudi su pozvani da vjeruju i prihvate Evanđelje o kraljevstvu. To je bio prioritet u Njegovoj službi. Isus je pozvao svoje učenike: “Hajdemo drugamo, u obližnja mjesta, da i tamo propovijedam. Zato sam, naime, došao.” (Marko 1,38)

Upravo unutar ovog konteksta treba čitati usporedbe iz Marka 4 i ostatka evanđelja. Odnosno, treba ih čitati kao razjašnjavanje “tajne Božjeg kraljevstva” (Marko 4,11). Grčka imenica *mysterion* znači “tajna, sadržaj koji prije nije bio poznat a otkriven je skupini koja dijeli slične interese ili stavove” (Johannes P. Louw and Eugene Albert Nida, urr., *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains*, New York: United Bible Societies, 1989., str. 345). “Tajne kraljevstva nebeskog” otkrivene su u Isusovom dolasku (Matej 13,11). Isus je pojasnio da ne postoji tajna u Njegovoj poruci: “Uistinu, što je sakriveno, sakriveno je da se objavi, i što je učinjeno tajno, učinjeno je da izide na javu.” (Marko 4,22)

Ove “tajne” kraljevstva (koje više nisu tajne jer su otkrivene) neće razumjeti svi ljudi. Evanđelje, sjeme, posijano je na različitim vrstama zemljišta, ali, nažalost, ne daje svako zemljište isti rod (Marko 4,3-20). Duhovni razvoj u Božjem kraljevstvu sličan je procesu rasta biljke: “Zemlja sama od sebe donosi rod, najprije stabljiku, zatim klas — potom pun klas zrna.” (Marko 4,28) Ovaj razvoj također podrazumijeva žetvu uroda: “Kad je zrnje zrelo, odmah se žanje jer je došlo vrijeme žetve.” (Marko 4,29 — Suvremeni hrvatski prijevod) Ovdje se naglašava sljedeća misao: prije nego što Krist skupi narod za svoje kraljevstvo u konačnoj žetvi na svršetku vremena, On prvo mora baciti sjeme — Evanđelje — na zemlju (Marko 4,26). Božje kraljevstvo malo je na početku; njegovo sjeme izgleda beznačajno. Međutim, “kad je posijano, uzraste te bude veće od svakoga povrća. Pusti velike grane, tako da se pod njegovom sjenom ptice nebeske mogu gnijezditi” (Marko 4,32).

Ispunjenje vremena o kojem govori Marko u svojem evanđelju započelo je prigodom prvog Isusovog dolaska. Utjelovljeni Krist središte je Evanđelja — Radosne vijesti. U svakom selu koje bi Ga dočekalo dobrodošlicom, Isus je propovijedao o kraljevstvu. On je došao baciti to sjeme na tlo svakog srca. Iako malo u početku, kraljevstvo će postati veliko na kraju.

Isus poziva ljude da prime kraljevstvo u trenutačnim okolnostima. “Zaista, kažem vam, tko ne primi kraljevstva Božjega kao malo dijete, taj sigurno neće ući u nj.” (Marko 10,15) Drugim riječima, Spasitelj poziva ljude svojeg i našeg vremena u svoje kraljevstvo. Međutim, Isus kaže da posljednje vrijeme tek treba doći: “Zaista, kažem vam, sigurno više neću piti od trsova roda do onoga dana kad ću ga piti novog u kraljevstvu Božjem.” (Marko 14,25) Markova eshatologija svjesna je činjenice da je “posljednje vrijeme” u budućnosti. Međutim, Marko govori o početnoj fazi kraljevstva i njegovom iskustvu u njegovo vrijeme.

TREĆI DIO: Primjena

Ellen G. White kaže: “Svi koji postanu podanici Kristovog kraljevstva, rekao je, pružit će dokaze o svojoj vjeri i pokajanju. Ljubaznost, poštenje i vjernost pokazat će se u njihovom životu. Služit će nevoljnima i donosit će svoje prinose Bogu. Oni će štiti nemoćne i pružit će primjer vrline i samilosti. Tako će Kristovi sljedbenici pružiti dokaze o preobražavajućoj sili Duha Svetoga. U svakidašnjem životu vidjet će se pravda, milosrđe i Božja ljubav. Ako ne bude tako, oni će biti kao pljeva koja se baca u vatru.” (*Isusov život*, str. 71; u izvorniku 107)

Zamolite članove razreda da odgovore na sljedeća pitanja imajući na umu prethodni citat:

1. Kako sada doživljavate Božje kraljevstvo?
2. Kako su ljudi reagirali na Isusov prvi dolazak?
3. Kako ljudi u današnje vrijeme reagiraju i odgovaraju na misao o Njegovom drugom dolasku?
4. U svjetlu ove usporedbe, članovima svojeg razreda postavite sljedeće pitanje: Koliko je važno Božje kraljevstvo u vašem objavljivanju Evandjelja?

Čuda na jezeru

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekstovi: Marko 5,6-9.22-34.

Središte proučavanja: Marko 5.

Uvod: Marko 5 i 6 iznose slične teme kao i Marko 1. U 5. i 6. poglavlju zapažamo da Isus čini čuda, kao što je istjerivanje nečistih duhova, iscjeljenje ljudi i propovijedanje Evanđelja. Prema tomu, u ovoj pouci razmotrit ćemo izabrane događaje iz ovih dvaju poglavlja koji obuhvaćaju ovaj raspon tema.

Teme: U pouci za ovaj tjedan razmatraju se dva Isusova čuda. Prvi izvještaj govori o čovjeku s nečistim duhom, koji je također bio član poganske zajednice. U drugom izvještaju govori se o “nečistoj” ženi, pripadnici židovske zajednice.

1. Isus i “legija”. Marko izvještava da Isus putuje u gerarski kraj, pogansku zajednicu, i “odmah mu dođe u susret iz grobova čovjek koga je opsjeo nečisti duh” (Marko 5,2). Kao ishod ovog susreta, Isus ozdravlja čovjeka.

2. Isus i ozdravljenje dviju kćeri. Kada se Isus vratio u svoju zajednicu, nadstojnik sinagoge, Jair, došao je k Njemu i “usrdno ga je molio: ‘Kćerkica mi je ... na umoru.’” (Marko 5,23) Isus iscjeljuje Jairovu kćer, a liječi i ženu koja je bolovala od krvarenja.

DRUGI DIO: Komentar

Isus i “legija”

Marko često iznosi geografske pojedinosti da bi naglasio Isusovu službu na mjestima udaljenim od Njegovog rodnog grada. Takve pojedinosti nagovještavaju jasnu Isusovu namjeru da se približi poganima na njihovom tlu. Na primjer, u Marku 4,35 Isus kaže svojim učenicima: “Prijeđimo na drugu obalu!” Zatim, u Marku 5,1 ponovno se navodi još jedan geografski podatak: “Doplovi na drugu obalu mora u gerarski kraj.”

Gerasa je spadala u područje Dekapolisa (Marko 5,20). Činjenica da je u blizini grada “na obronku brda, paslo veliko krdo svinja” (Marko 5,11) navodi nas na zaključak da je to bio poganski grad. Kelly R. Iverson približava nam Isusovu službu na poganskom području. On kaže: “Ovaj

dogadaj označava početak niza Isusovih planiranih putovanja u pogansko područje. Do prvog susreta s poganima izvan židovske domovine dolazi istočno od Galilejskog jezera u geraskom kraju. ... Izvještaj o opsjednutom čovjeku iz gerarskog kraja naglašava Isusovu moć, spominje misiju među poganima i nagovještava buduću službu na poganskom području. To je pripremna misija koja utvrđuje put za Njegov povratak u to područje kasnije u izvještaju (7,31-37)." (Kelly R. Iverson, *Gentiles in the Gospel of Mark*, "Even the Dogs Under the Table Eat the Children's Crumbs", London: T & T Clark, 2007., str. 20)

Prema tomu, posljednji dio 4. poglavlja i početak 5. poglavlja Evanđelja po Marku otkriva promjenu u Isusovoj službi koja se ogleda u prelasku iz židovskog okruženja u poganska mjesta. Međutim, Isus se na oba mjesta suočio s demonskim silama. Prema Evanđelju po Marku, Isus započinje svoju službu među Židovima. Prvo Isusovo čudo dogodilo se u sinagogi (židovsko okruženje) u kojoj je čovjek s nečistim duhom povikao: "Što hoćeš od nas, Isuse Nazarećanine? Jesi li došao da nas uništiš? Znam tko si: Svetac Božji!" (Marko 1,24)

Sada, kada Isus počinje svoju službu na poganskom području, zapažamo sličan prizor. Marko 5,2 bilježi: "Tek što izide iz ladice, odmah mu dođe u susret iz grobova čovjek koga je opsjeo nečisti duh." I u sinagogi među književnicima i među poganima bilo je ljudi s nečistim duhovima kojima je bilo potrebno iscjeljenje. U obje situacije nečisti duhovi držali su ljude u zarobljeništvu. Isus je došao vratiti ove ljude u svoje kraljevstvo.

U Marku 5,7-9 opisuje se razgovor između Isusa i nečistog duha (nečistih duhova). Dogadaj se odvija na sličan način, kao što vidimo u Marku 1,23-25. "Te jakim glasom viknu: 'Što hoćeš od mene, Isus, sine najuzvišenijeg Boga? Zaklinjem te Bogom, ne muči me!'" (Marko 5,7) Zanimljivo je da su nečisti duhovi znali tko je Isus. Rekli su Mu: "Znam tko si: Svetac Božji!" (Marko 1,24); "Ti si Sin Božji!" (Marko 3,11) i "Sin Najuzvišenijeg Boga" (Marko 5,7). Važno je zapaziti da su neka priznanja Isusovog božanstva u evanđelju potekla s usana nečistih duhova. Od učitelja Izraela, Božjeg naroda, nisu potekla tako snažna i značajna priznanja.

Razmotrimo pojedinost koju Marko iznosi o čovjeku opsjednutom mnogim nečistim duhovima. Čovjek tvrdi da je njegovo ime "legija". Legija je bila rimska vojna jedinica koju je sačinjavalo tri do šest tisuća vojnika. (Vidi Robert H. Stein, *Mark*, Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2008., str. 255) Koliko god čovjek bio obuzet takvom zlom silom, ne postoji nijedno demonsko biće koje se može oduprijeti sili Svevišnjeg Boga ili je pobijediti.

Sudbina ovog opsjednutog čovjeka bila je okrutna i krvava. Marko 5,5 opisuje njegov jad i patnju: “On bi neprekidno — noću i danju — boravio u grobovima, gdje je vikao i udarao sebe kamenjem.”

U vezi s nečistim duhom, Larry W. Hurtado piše: “Ovaj čovjek prikazan je kao potpuni zarobljenik sila zla, kojemu ljudska pomoć ništa ne znači (5,2-4). Nadalje, njegov boravak u grobovima, među mrtvima, skoro da ga čini zombijem, živim mrtvacem. Konačno, on je samodestruktivan (5,5) i očito trpi velike muke. Sve ovo stvara snažnu sliku stanja ljudi odvojenih od Krista, duhovno mrtvih u okovima zla.” (Mark, Peabody, MA: Hendrickson Publishers, 1989., str. 83)

U Marku 5,4 također čitamo da ga “nitko nije mogao ukrotiti”. “Nitko”, kaže Marko, dok Mu nije prišao Isus. Nakon susreta s Isusom, čovjek “koji je imao u sebi cijelu legiju” (Marko 5,15) i koji je bio opsjednut, sada mirno sjedi, obučen i zdravog razuma. Takva oslobađajuća sila nalazi se samo u Isusu Kristu. Onaj koji je ukrotio vjetar i rekao moru: “Utišaj se! Umukni!” (Marko 4,39), može također narediti nečistim duhovima: “Izidi iz čovjeka.” (Marko 5,8) Sve sile tame pokoravaju se Isusovoj vlasti.

Isus i ozdravljenje dviju Božjih kćeri

U Marku 5,21 pisac uvodi novi događaj u kojem Isus pomaže dvjema Božjim kćerima: “A žena neka bolovala dvanaest godina od krvarenja” (Marko 5,25) i Jairovoj kćeri.

Ovaj odlomak sadrži još jednu naznaku na Isusovom putovanju. On “ladicom ponovo prijeđe na drugu obalu” (Marko 5,21). Vratio se iz službe u poganskom kraju; sada se prizor ponovno vraća u židovsko okruženje. Marko potvrđuje ovaj preokret u Isusovom susretu s nadstojnikom sinagoge, Jairom. Ovaj ugledni čovjek stupa na pozornicu s istim stavom kao i opsjednuti čovjek u Marku 5,6: pao je pred Isusove noge (Marko 5,22). Jairova molba za kćer upućena Isusu glasila je: “Dođi i stavi na nju ruke *da ozdravi i živi!*” (Marko 5,23, naglasak dodan).

U tom trenutku ovaj izvještaj prekida bespomoćna žena. Imajte na umu da se Isus upravo vratio nakon što je izliječio čovjeka koji je bio opsjednut legijom nečistih duhova. A sada On svoje suosjećanje i pažnju poklanja nečistoj ženi. Zbog bolesti bila je obredno nečista i odvojena od židovskog vjerskog života. “Ako žena imadne krvarenje dulje vremena izvan svoga mjesečnog pranja, ili ako se njezino mjesečno pranje produžuje, neka se smatra nečistom sve vrijeme krvarenja kao da su dani njezina mjesečnog pranja.” (Levitski zakonik 15,25)

M. Eugen Boring dodaje još jednu dimenziju jadu vezanom za njezinu bolest: “Budući da je vaginalno krvarenje bilo razlog za zabranu braka

i osnova za razvod, prema razumijevanju kulture kojoj je pripadala, žena nije mogla ispuniti svoju ulogu kao žena, donijeti novi život na svijet i postati majka.” Osim toga bila je siromašna jer je potrošila sav svoj novac na liječnike, ali uzalud. Boring dodaje: “Kao i gubavac iz 1,40, njezin život bio je poput žive smrti, a izlječenje bi značilo vraćanje u život. Kao i dijete koje čeka u Jairovom domu, ona je izgubila svaku nadu u ljudsku pomoć.” (Boring, *Mark A Commentary*, Louisville, KY/ London: Westminster John Knox Press, 2006., str. 159,160) Na kraju Isus vraća dvije osobe u život: ženu, skoro mrtvu, tjelesno i društveno (zamislite kakav je nečiji život tko dvanaest godina boluje od krvarenja u društvu čiji su zakoni propisivali izolaciju zbog takvog stanja); i Jairovu kćer, dvanaestogodišnju djevojčicu koja je umrla.

U oba slučaja prisutan je iscjeljujući dodir. Žena dodiruje Isusovu haljinu, a Isus dodiruje ruku djevojčice. Međutim, pisac pokušava objasniti čitatelju da nije dodir žene sam po sebi donio izlječenje. Točnije, vjera žene koja je bolovala od krvarenja, i Jairova vjera donijela je željeni ishod. U prvom slučaju Isus tješi ženu riječima: “Kćeri, tvoja te vjera ozdravila!” (Marko 5,34) U drugom slučaju Isus ohrabruje oca Jaira da ustraje u vjeri da će njegova kći biti ponovno vraćena u život (Marko 5,36).

TREĆI DIO: Primjena

Kao i ostala tri pisca evanđelja, Marko opisuje neprijateljstvo pojedinih židovskih učitelja i nadstojnika sinagoge prema Isusu. Međutim, ovo neprijateljstvo ne smanjuje Isusovu vjersku uključenost u sinagogi niti Njegovu pomoć pripadnicima Njegove zajednice. Na primjer, u Marku 1,21 stoji da Isus i Njegovi učenici “stigoše u Kafarnaum. Odmah u subotu uđe Isus u sinagogu i počeo učiti.” Prvo Isusovo čudo zabilježeno u Evanđelju po Marku dogodilo se u sinagogi: “Upravo se tada nalazio u sinagogi neki čovjek koga je opsjeo nečisti duh.” (Marko 1,23) Zatim, u Marku 5,22, Isus pomaže “nadstojniku sinagoge”.

Katkad se suočavamo s neslaganjima s pojedinim vođama ili drugim članovima naše crkvene zajednice. Do koje mjere dopuštamo da ova neslaganja utječu na našu vjeru ili odnose s našom zajednicom? Kako nam Isusov primjer pokazuje što trebamo činiti u takvim prigodama?

Isus je izišao iz svoje vjerske zajednice da bi se približio ljudima iz poganskih zajednica. Što mi činimo da privučemo ljude izvan naših židova u Božje kraljevstvo? Razmislite o riječima u Marku 6,34: “Kad izide iz ladice, vidje silan narod i sažali se nad njima, jer su bili kao ovce bez pastira, te ih počeo učiti dugo.”

Izvana i iznutra

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Marko 7,6-8; Marko 7,33-37.

Središte proučavanja: Marko 7.

Uvod: Tijekom svoje službe Isus je uzdizao Pismo kao Božju objavu često navodeći tekstove iz Starog zavjeta. Iako su izraelski učitelji dobro poznavali hebrejsko Pismo, ljudska predaja je bila za većinu od njih važnija od biblijskog nauka. Imajući ovu činjenicu na umu, u pouci ćemo razmotriti izabrane razgovore između Isusa i farizeja.

Temе: Pouka za ovaj tjedan obuhvaća tri dijela, kako je opisano u Marku 7,6-8. (Treći dio bavi se temom stvaranja, kako je otkriveno u izvještaju o ozdravljenju gluhoonijemoga.)

1. U prvom dijelu istražuje se starozavjetni kontekst Evandjelja po Marku 7,6-8, gdje se upućuje na Izaiju 29,13.

2. U drugom dijelu govori se o predajama. U svjetlu Marka 7,6-8 usporedit ćemo predaju starih s Božjim zapovijedima u Pismu.

3. Treći dio, kao što smo već naglasili, govori o izlječenju gluhoonijemoga. Razmotrit ćemo na koje se načine pojavljuje motiv stvaranja u ovom izlječenju.

DRUGI DIO: Komentar

Starozavjetni kontekst ulomka u Izaiji 7,6-8

Boži narod se u sedmom stoljeću pr. Kr. suočio s kritičnim trenutkom u svojem vjerskom iskustvu. Ovo iskustvo živo je opisano u Izaiji 1: "Jahvu ostaviše, prezreše Sveca Izraelova, njemu su okrenuli leđa." (Izaija 1,4) Zato ih Jahve pita: "Što će mi mnoštvo žrtava vaših?" (Izaija 1,11) Nema smisla pristupiti Bogu i obožavati Ga pod krinkom formalnosti. Prema tomu, Jahve govori preko proroka svojem narodu, a prorok bilježi riječi u ovim poetskim stihovima:

„Prestanite mi nositi ništavne prinose, kâd mi omrznu. Mladaka, subote i sazive — ne podnosim zborovanja i opačine." (Izaija 1,13)

Govore li ovi stihovi da je Jahve protiv žrtvenog sustava, kako je preko Mojsija bilo određeno izraelskoj zajednici? Ne govore, naravno. Jahve je protiv površne pobožnosti, pune prividnog pokazivanja vjere

bez istinskog straha Gospodnjeg (usporedi Izaija 1,16.17). Vjerski kontekst Izaije 29,13, na što Marko upućuje u 7. poglavlju, neobično je sličan. Pomna raščlamba Izaije 29,13 otkriva zanimljiv hijazam. Slijedi autorov prijevod:

- A. Narod mi se približava ustima i usnama
- B. da mi iskaže štovanje,
- C. ali njihovo je srce daleko od mene.
- B1. Njihovo je štovanje
- A1. poput zapovijedi koje ponavljaju po sjećanju.

Prema ovom retku, kakav su problem imali Izraelci? Problem nije bio njihov bogoštovni jezik sam po sebi, nego su njihove riječi bile puki niz ponavljanja. Koji je bio razlog takvog njihovog stanja? Njihovo srce (njihov um) bilo je daleko od stvarnog posvećenja Jahvi. Prema tomu, njihove riječi bile su prazne.

Možda će biti korisno da ovdje citiramo J. Aleca Motyera koji kaže: “Dok uzvišeni Bog promatra njihovo bogoslužje, On samo vidi prilagodavanje ljudskim pravilima. Ne umanjuje Jahve značenje izgovorenih riječi, ali riječi bez srca su prazne; i bogoslužje nije bogoslužje (Marko 7,6-8) ako se ne temelji na onome što je Bog otkrio i nije u skladu s tim.” (Motyer, *Isaiah: An Introduction and Commentary*, sv. 20 of Tyndale Old Testament Commentaries, Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1999., str. 215,216)

Ukratko, izraelski narod, Božji narod, pokazivao je vjersku nedosljednost u svojem životu. Zadržali su obrednu i bogoslužnu formalnost, ali nisu živjeli u skladu s biblijskim načelima kojima su poučavani i koja su toliko često bila ponavljana među njima. Bogoslužje, uključujući sve njegove elemente, nema smisla bez poslušnosti. Bog nije bio protiv odgovarajućeg obrednog proslavljanja; Njegova ogorčenost bila je posljedica snažnog formalizma koji je bio odlika njihovog bogoslužja. (Vidi Teofilo Correa, “El Contexto Veterotestamentario de Marcos 7,6-7”, u Marcos: El Evangelista del “*Tiempo Cumplido*”. *Leyendo el evangelio de Marcos: su mensaje en el pasado y en la actualidad*. Izd. Merling Alomía, Joel Leiva, i Juan Millanao, Lima: Ediciones Theologika, 2003., str. 129)

Predaja u svjetlu Marka 7,6-8

Upućujući na Knjigu proroka Izaije, Marko slijedi tekst Septuaginte, grčkog prijevoda hebrejske Biblije (Stari zavjet). Budući da su Markovi slušatelji bili pogani, grčki prijevod bio im je mnogo poznatiji. Držeći se Septuaginte, Marko upućuje na uzaludnu službu Bogu, naglašavajući

misao o ljudskim načelima. Prijevod Marka 7,6.7 glasi: “Ovaj me narod štuje usnama, a srce mu je daleko od mene. Uzaludno je bogoštovlje koje mi iskazuje, i što naučava, to su zapovijedi ljudske.”

Ovi redci pružaju kontekst za izvještaj u Marku 7. U njemu se ističe sukob između farizeja i književnika; tema rasprave bila je pranje ruku. U Marku 7,3.4 pisac iznosi detalje izvještaja za tu svrhu. “Farizeji, naime, i svi Židovi, držeći se predaje starih, ne jedu ako ne operu ruke do lakata.” (Marko 7,3) Čini se da su upute o pranju ruku, koje su se odnosile na svećenike koji su obavljali službu u Svetišću, bile nametnute narodu od strane starješina. Prema tomu, od naroda se zahtijevalo da poštuje tu predaju. C. S. Mann primjećuje: “Tema ove rasprave nije Mojsijev zakon, već usmena ili pisana predaja primljena od davnina i poštovana jer potječe iz starih vremena.” (Mann, “Mark, A New Translation With Introduction and Commentary”, *The Anchor Bible*, New York/London: Doubleday, 1986., sv. 27, str. 312)

Isus osuđuje ovo nametanje pravila narodu od strane svećenika. Zato On naziva farizeje i književnike licemjerima (Marko 7,6). Međutim, Marko u svojem izvještaju ide dalje od jednostavnog odbacivanja ljudske predaje: Isus ukorava židovske učitelje optužujući ih da su njihove predaje nadvile sjenku nad pisanom Božjom riječju. On kaže: “Vi ostavljate zapovijed Božju, a držite predaju ljudsku.” (Marko 7,8) Isus zatim nastavlja: “Vi zgodno ukidate ... Božju zapovijed da držite svoju predaju!” (Marko 7,9) U Marku 7,13 Isus žali zbog ovakve pogrešne prakse koja je izravan ishod djelovanja židovskih učitelja.

Ukratko, i u Izajinom naraštaju u 7. stoljeću pr. Kr., i u Markovom naraštaju u prvom stoljeću, narod uzaludno štuje Boga zbog naglašavanja pogrešnih pojedinosti i licemjerja. U određenom smislu farizeji i književnici odgovorni su za ovo stanje jer kao vođe koriste svoj veliki utjecaj među narodom da podrže ljudske običaje umjesto božanskog otkrivenja i uzdignu ljudske propise umjesto Božjih zapovijedi. Krist ovdje na neizravan način poziva svoj narod da se vrati Pismu i njegovoj stazi pravednosti i milosrđa. Krist također ukazuje na duhovnost koja nadilazi čistu izvanjsku i formalnu pobožnost. Umjesto toga, zalaže se za duhovno iskustvo koje je utemeljeno na svjesnoj i predanoj odluci da se služi Bogu iskrenog srca u svjetlu onoga što je Bog otkrio.

Izlječenje gluhonijemoga

Biblijski se pisci često pozivaju na druge dijelove Pisma u svojim spisima. To mogu biti određeni citati, kao u Marku 1,2.3, gdje Marko navodi Izaiju 40,3, ili kao u Marku 7,6.7, gdje se navodi Izaija 29,13. Marka očito posebno zanimaju Izajini spisi. Osim izravnih citata, biblijski

pisci također ukazuju na druge spise ne citirajući ih. U drugim slučajevima, čitatelj može utvrditi određene utjecaje (na tematskoj razini) iz ranijih izvora. Dakle, možemo reći da postoji određena aluzija na stvaranje koju zapažamo u izvještaju o izlječenju gluhonijemoga u Marku 7,31-37.

Da bismo dalje istražili ovu misao, razmotrimo redak u Postanku 2,7, gdje stoji: “Jahve, Bog, napravi čovjeka od praha zemaljskog i u nosnice mu udahne dah života. Tako postane čovjek živa duša.” (Usporedi Izaija 43,7.)

Knjiga Postanka opisuje stvaranje prvog čovjeka na našem planetu. Riječ “stvari” potječe od hebrejskog glagola *yir*, koji također znači “načiniti, oblikovati” (vidi David Clines, *The Dictionary of Classical Hebrew*, Sheffield: Sheffield Academic Press, 1998., sv. IV, str. 269). Ovim glagolom pisac Postanka opisuje djelo Stvoritelja koji stvara, ili Lončara koji oblikuje svoje djelo. Slika koja prenosi doživljaj dodira, slika Onoga koji stavlja svoje ruke na tvar da bi iz nje oblikovao prvo ljudsko biće neosporno se nalazi u Postanku. Osim toga, sljedeća rečenica u Postanku 2,7 opisuje proces kojim se neživa tvar pretvara u živu, svjesnu tvar. Bog usađuje dah života u zemlju: “U nosnice mu udahne...”.

Slično tomu, u Marku 7 uočavamo aluziju na stvaranje Adama. U slučaju gluhonijemoga koji otežano govori (Marko 7,32), Isus se koristi svojim rukama i ustima kao sredstvom izlječenja. Na ovaj način Isus “ponovno oblikuje” svoje djelo stvaranja stavljajući prste u čovjekove uši. On potom pljuje i dodiruje čovjekov jezik svojom pljuvačkom i na zapovijed Njegove riječi, čovjek je ponovno stvoren. U tom trenutku čovjek postaje nova osoba. “Otvore mu se uši i razriješi mu se sapeti jezik, te je pravilno govorio.” (Marko 7,35)

Međutim, prethodni opis nije jedini razlog na osnovi kojeg možemo zaključiti da postoji veza između Isusovog djela izlječenja gluhonijemoga i stvaranja. Daljnji dokazi koji idu u prilog tomu nalaze se u Marku 7,37. Ljudi se dive Isusu jer “sve je dobro učinio! On čini da gluhi čuju, a nijemi da govore!” U ovom retku Marko dvaput upotrebljava grčki glagol *poieo*, koji se može prevesti kao “stvoriti, napraviti”. Zanimljivo je da je to isti glagol kojim se u Septuaginti prevodi hebrejski glagol *bara*, “stvoriti”, iz Postanka 1.

Prema tomu, Stvoritelj svemira došao je na Zemlju obnoviti djelo stvaranja koje je Sotona uništio. Prema Marku, Isus je započeo svoje djelo ponovnog stvaranja tako što čini “sve dobro”. To je, nema sumnje, ispunjenje mesijanskog proročanstva koje se također nalazi u Izaiji.

“Recite preplašenim srcima: ‘Budite jaki, ne bojte se! Evo Boga vašega, odmazda dolazi, Božja naplata, on sam hita da nas spasi!’

Sljepačke će oči progledat, uši će se gluhih otvoriti, tad će hromi skakati ko jelen, njemakov će jezik klicati. Jer će u pustinji provreti voda, i u stepi potoci.” (Izaija 35,4-6)

TREĆI DIO: Primjena

1. Zašto je Isus zatražio od određenih osoba koje je izliječio da nikomu ne govore o onome što je učinio ili o Njegovoj službi iscjeljenja? “Tada im zabrani da to ikomu kazuju. Ali što im je on više branio, to su oni više propovijedali.” (Marko 7,36; usporedi Marko 7,36; 8,30; 5,43; 1,44.45) Što mislite zašto su ljudi učinili suprotno onomu što im je Isus zapovjedio?

2. Kad je riječ o ljudskim običajima, možete li prepoznati bilo kakav “običaj” koji zauzima mjesto Svetog pisma u vašoj zajednici? Je li Sveto pismo i dalje naš vodič? Što znače riječi “a srce mu je daleko od mene” (Marko 7,6)?

Poučavanje učenika (1)

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Marko 8,31-33.38; Marko 9,1.7.

Središte proučavanja: Marko 8,27-38; Marko 9,1-8.

Uvod: Božje kraljevstvo je glavna tema u Evanđelju po Marku. Isus izjavljuje da On predstavlja Božje kraljevstvo. Spasitelj je došao vratiti svoj narod u ovo kraljevstvo. Prema tomu, sve u Njegovom zemaljskom planu usmjereno je na ostvarenje Božjeg plana otkupljenja. Nitko ne može odvojiti Krista od Njegove misije. S ustrajnom posvećenošću, On sebe potpuno posvećuje tomu. Da bi potvrdio Isusovo zemaljsko djelo, Otac prilikom preobraženja ponovno objavljuje Isusovo sinovstvo i poziva svoje učenike da poslušaju Njegovog Sina.

Teme: Pouka za ovaj tjedan obuhvaća sljedeće dvije teme:

1. Prioritet Isusove misije u svjetlu Božjeg plana otkupljenja.
2. Slava Božjeg kraljevstva, kako je istaknuto u Marku 9,1, i kako je pokazano posebno tijekom preobraženja.

DRUGI DIO: Komentar

Isusova glavna zadaća

U svojem evanđelju Marko posvećuje puno prostora Isusovim djelima koja je činio za svoj narod. Na primjer, Marko opisuje Isusov odnos prema mnoštvu ili pojedincu kojem se obraća. Kristovi učenici su uvijek prisutni u ovim događajima, ali nemaju istaknutu ulogu u mnogima od njih. Međutim, u Marku 8,27-33 dolazi do promjene, kad se javlja bliska interakcija između Isusa i Njegovih učenika. Prizor počinje Isusovim razgovorom sa svim učenicima. Potom, na kraju, razgovor se usredotočuje na jednog učenika, Petra.

Razgovor započinje Isusovim pitanjem o Njegovom identitetu. Neki učenici kažu da ljudi različito misle o Isusovom identitetu i Njegovom poslanju. Drugi Kristovi učenici poistovjećuju Isusa s radom Ivana Krsitelja ili nekim drugim prorocima. Isusovo pitanje upućeno učenicima ne nagovještava da Isus ne zna tko je On. Naprotiv, On naglašava svrhu svojeg života na Zemlji i želi da Njegovi učenici shvate Njegovo poslanje iz prve ruke. Stoga, nakon Petrovog odgovora: “Ti si Krist” (Marko 8,29),

Isus otkriva neke buduće prekretnice na svojem putovanju. Petar prepoznaje Isusa kao Mesiju, Pomazanika. (vidi See Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, str. 1091). Isusovo mesijanstvo u skladu je s eshatološkom perspektivom evanđelja: On je Izabrani kojega je Bog poslao da otkupi Izrael. Nakon što je potvrdio Isusov mesijanski identitet, Marko opisuje pojedinosti Isusove misije kao Mesije tvrdeći: “Zatim im poče objašnjavati da Sin Čovječji mora mnogo trpjeti, da će ga starješine, glavari svećenički i književnici odbaciti, da će biti ubijen i da će uskrsnuti poslije tri dana.” (Marko 8,31) U Marku 8,32.33 opisuje se razgovor između Petra i Isusa. Prema Evanđelju po Marku, Petar je počeo koriti Isusa. Međutim, Matej na rječitiji način opisuje Petrovo sagledavanje Isusove svrhe: “Bože sačuvaj! Tebi se takvo što ne smije dogoditi!” (Matej 16,22) Isusov odgovor Petru bio je nevjerojatno strog: “Idi mi s očiju, sotonu ... jer tvoje misli nisu Božje, već ljudske!” (Marko 8,33) Zašto je Isus bio tako strog prema Petru? Jednostavno zato što je Petar dotaknuo najosnovniji aspekt Njegovog života i službe: Božji plan otkupljenja. Isus nikada nikomu ne dopušta da se miješa u Božji plan, čak i ako su takva uplitanja zaodjenuta “dobrim” namjerama. Isus je dopustio ljudima da se prepiru s Njim u neprijateljskom duhu. Podnosio je uvrede. Podnosio je ranjavanje ne žaleći se. Ali jedno nikada nije dopustio: ometanje ili namjerni pokušaj da se zaustavi ili prekine Očev plan za Njegov život.

Očev plan nadahnjuje Isusa; on je razlog Njegovog života. Očev plan za Njegov život važniji je od tjelesne hrane: “Moja se hrana sastoji u tom da vršim volju onoga koji me poslao i dovršim njegovo djelo.” (Ivan 4,34; usporedi Marko 6,31) Isusov život održava Božji plan; sve ostalo je drugorazredno. Isusov život savršeno je podčinjen Božjoj volji. Na isti način Isusovi sljedbenici mogu tvrditi da su istinski Njegovi kada je njihov život usmjeren na Boga i na Njegov plan za njihovo otkupljenje.

Oni će vidjeti djelić slave Božjeg kraljevstva

“Zaista, kažem vam — reče im dalje — ima nekih ovdje nazočnih koji sigurno neće umrijeti dok ne vide kraljevstvo Božje koje je došlo sa silom.” (Marko 9,1)

Ovaj redak treba čitati u svjetlu posljednjih redaka u 8. poglavlju Evanđelja po Marku, u kojima Isus govori o cijeni učenništva. Isus jasno kaže: “Tko se postidi mene i mojih riječi pred ovim preljubotvornim i grešnim naraštajem, toga će se i Sin Čovječji postidjeti kada dođe u slavi svoga Oca sa svetim anđelima.” (Marko 8,38) U ovom ulomku Isus ukazuje na dva razdoblja: vrijeme sadašnjeg naraštaja i vrijeme živog

naraštaja na Zemlji u trenutku Isusovog povratka. Njegovo preobraženje u Marku 9,2-7 kratak je ali točan prikaz glavnog događaja Njegovog budućeg proslavljenja. Petar, koji je bio prisutan, čini se da shvaća događaj na taj način. U 2. Petrovoj 1,16 čitamo: “Uistinu, nismo vam navijestili moć i dolazak našega Gospodina Isusa Krista držeći se lukavo izmišljene bajke, nego jer smo bili očevici njegova (božanskoga) veličanstva.” (kurziv dodan) U vezi s onima “koji neće okusiti smrti”, *The Seventh-day Adventist Bible Commentary* tumači: “Značajno je što sva tri sinoptička evanđelja bilježe izvještaj o preobraženju odmah nakon ovog proročanstva. ... Zatim, sva tri spominju činjenicu da se preobraženje dogodilo oko tjedan dana nakon ove izjave, nagovještavajući da je taj događaj bio ispunjenje proročanstva. Veza između ovih dvaju odlomaka isključuje mogućnost da je Isus ovdje upućivao na nešto drugo osim preobraženja, koje je bilo očitovanje kraljevstva slave u malom.” (*The SDA Bible Commentary*, sv. 5, str. 436)

Osim toga, moglo bi se reći da Marko ukazuje na eshatološki događaj slavnog dana Isusovog drugog dolaska kada će “neki [u rodu ovome preljubotvornome i grešnom]” (Marko 9,1) primiti konačnu kaznu i osudu. U ovom slučaju misli se na drugu smrt. Prema tomu, pravedni neće biti uključeni u Marko 9,1. Međutim, da bismo shvatili redak u ovom kontekstu, moramo prihvatiti da se “smrt” u simboličnom smislu odnosi na “drugu smrt”.

Drugo tumačenje Marka 9,1 proizlazi iz tumačenja izraza “vidjeti”. Grčki *edion* može se protumačiti na opširniji način i prevesti kao “zapaziti, postati svjestan nečega, obratiti posebnu pozornost, iskusiti nešto, pokazati zanimanje za nešto” (Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, str. 279,280). U tom smislu obećanje iz Marka 9,1 može uključiti druge događaje osim preobraženja. A može uključiti i druge ljude osim Petra, Jakova i Ivana koji su jedini vidjeli Isusovo preobraženje.

Ovdje može biti korisno tumačenje R. Alana Colea: “Redak (Marko 9,1) se, prema tomu, može odnositi na preobraženje koje neposredno slijedi, što se čini logičnim, ili na kasnije događaje, još uvijek u okviru nečijeg životnog vijeka, kao što je Kristova pobjeda na križu, potvrđena uskrsnućem (Kološanima 2,15), ili na izlivanje Duha, ili na kasnije širenje blagoslova kraljevstva na pogane.” (Cole, *Mark: An Introduction and Commentary*, sv. 2, Tyndale New Testament Commentaries, Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1989., str. 213,214)

U Marku 9,1 također treba zapaziti da se glagol *erhōmai*, preveden kao “došlo je” u rečenici “kraljevstvo Božje koje je došlo sa silom”, nalazi u perfektu. Ovaj glagol nagovještava da je kraljevstvo već došlo.

Ovakvo shvaćanje je u skladu s Markovom porukom “blizu je kraljevstvo Božje” (Marko 1,15). Ponovimo još jednom, ovdje je glavna tema Božje kraljevstvo. Isusova je velika nada da neki koji su stajali oko Njega zapaze, ili postanu svjesni, dolaska Njegovog kraljevstva prije nego što nastupi dan Njegove smrti.

Nema sumnje da su preobraženje i drugi događaji koji su uslijedili, kao što je Kristovo raspeće i uskrsnuće, bili prekretnice koje su trebale staviti na kušnju vjeru učenika i ojačati je. Ovu misao potvrđuje Ellen G. White: “Učenici su bili uvjereni da su Mojsije i Ilija bili poslani da zaštite njihovog Učitelja i uspostave Njegovu kraljevsku vlast. Međutim, prije krune mora doći križ. Predmet njihovog razgovora s Isusom nije bio Kristovo proglašavanje za kralja, već smrt koja će se zbiti u Jeruzalemu.” (*Isusov život*, str. 347; u izvorniku 422)

Preobraženje je u prenesenom smislu bilo predlika veličanstvenog događaja na svršetku vremena — Isusovog drugog dolaska. Takav slavan događaj ispunio je učenike divljenjem. Pred njihovim očima pojavili su se Mojsije i Ilija i razgovarali s Isusom (Marko 9,4). Prema riječima Ellen G. White, Mojsije i Ilija predstavljaju otkupljene. Ilija predstavlja one koji neće okusiti smrti, a Mojsije one koji će ustati iz praha. “Na brdu je u malom predstavljeno buduće kraljevstvo slave — Krist kralj, Mojsije predstavnik uskrišenih svetih, a Ilija preobraženih.” (*Isusov život*, str. 346; u izvorniku 422)

Preobraženje zauzima važnu ulogu u Markovom izvještaju. Ovim događajem utvrđeno je sinovstvo Isusa Krista. Bog Otac daje letimičan uvid u sjaj Njegovog kraljevstva. Tada nastaje oblak i prekriva Božju slavu. Otac progovara iz oblaka kršeći ishitren i drzak Petrov savjet. Kako je to Marko rekao: “Uto naiđe oblak te ih prekrije, a iz oblaka dopre glas: ‘Ovo je sin moj — Ljubljeni! Njega slušajte!’” (Marko 9,7) Ovaj izvještaj prikazuje važnost našeg priznanja da je Isus Božji Sin. Bitno je da Mu budemo poslušni, a ne samo da Ga priznamo. Slušanje je u Bibliji sinonim za poslušnost. Takva poslušnost, ili slušanje, obuhvaća svakidašnju predaju Isusu Kristu. Stoga naša poslušnost treba pratiti naše poznavanje Isusa.

U odlomcima Evandjelja po Marku koje smo upravo proučili, pisac naglašava Isusov mesijanski identitet i otkriva glavne znakove sile i slave Njegovog kraljevstva. Suzanne W. Henderson ovako izražava ovu misao: “Drugi evanđelist jasno kuje taj identitet u vatri Isusove mesijanske misije: unaprijed navijestiti Božju odlučujuću pobjedu nad silama sadašnjeg zlog doba.” (Henderson, *Christology and Discipleship in the Gospel of Mark*, Cambridge: Cambridge University Press, 2006., str. 4)

TREĆI DIO: Primjena

Preobraženje je bilo toliko zadivljujuće da su se učenici prestrašili (Marko 9,6). Pozovite učenike da zastanu na trenutak i razmisle o Isusovom drugom dolasku. Koje vam misli prve dolaze na um? Zamolite dragovoljce da svoje dojmove iznesu pred razredom.

Što će se dogoditi s pravednim mrtvima o Isusovom drugom dolasku? Pročitajte riječi apostola Pavla: "U jedan hip, u tren oka, na glas posljednje trube; zatrubit će truba i mrtvi će uskrsnuti neraspadljivi, a mi ćemo se preobraziti." (1. Korinćanima 15,52) U retku 54 dodaje: "Tada će se ispuniti pisana riječ: 'Pobjeda proguta smrt.'" Kako vam ovo gledišće pruža nadu i utjehu?

Poučavanje učenika (2)

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Marko 10,15.21.22.44.45.

Središte proučavanja: Marko 10.

Uvod: U prethodnim poglavljima vidjeli smo da je Isus, kako naglašava Marko, posebnu pozornost u svojem propovijedanju posvetio Božjem kraljevstvu. U 10. poglavlju, međutim, Marko zapaža utjecaj Božjeg kraljevstva na srca ljudi koji su prihvatili njegova načela u svojem životu. Marko također kaže kako i mi možemo doživjeti kraljevstvo dok čekamo njegovo uzvišeno očitovanje na svršetku vremena.

Teme: Pouka za ovaj tjedan bavi se pitanjem kako možemo ući u Božje kraljevstvo. Također ćemo se osvrnuti na izazove s kojima se ljudi suočavaju u želji da uđu u kraljevstvo ili da ga već sada dožive. Razmotrit ćemo sljedeće tri točke:

1. Marko pojašnjava da ljudi koji žele ući u Božje kraljevstvo moraju biti kao mala djeca.
2. Krist poziva bogate i siromašne da uđu u Božje kraljevstvo.
3. Da bismo već sada doživjeli Božje kraljevstvo, moramo imati na umu određena načela.

DRUGI DIO: Komentar

Božje kraljevstvo i mala djeca

Kao i u prethodnim poglavljima Markovog evanđelja, Božje kraljevstvo je i u 10. poglavlju središnja tema. U ovom poglavlju, međutim, pisac razmišlja o nečemu što je povezano s tom temom: Kako ljudi ulaze u Božje kraljevstvo? Odnosno, koliko je to teško? U evanđelju se postavljaju dva pitanja: “Što moram činiti da baštinim život vječni?” (Marko 10,17) i: “Tko se onda može spasiti?” (Marko 10,26) Oba pitanja izražavaju istu misao o načinu ulaska u Božje kraljevstvo. A odgovori na njih potvrđuju važnost koju Isus pridaje Božjem kraljevstvu u svojem propovijedanju.

Da bi ušli u Božje kraljevstvo, ljudi ga moraju prihvatiti s potpunim povjerenjem i vjerom malog djeteta. Marko 10,15 navodi: “Zaista, kažem vam, tko ne primi kraljevstva Božjega kao malo dijete, taj sigurno neće

ući u nj.” Roditelji će se složiti s tim da djeca ne pitaju što moraju učiniti da bi primila dar. Ona jednostavno pružaju ruke i uzimaju ga. Isus želi vidjeti ovakvu istu želju i prihvaćanje u srcima svojih slušatelja dok ih poziva u svoje kraljevstvo. Grčki jezik potkrepljuje ovu misao. Glagol preveden kao “primiti” u prethodnom retku potječe od grčke riječi *dehomaí*, što znači “držati nešto”, “spremno primiti informaciju i smatrati je istinitom — spremno primiti, prihvatiti, vjerovati“; “prijateljski prihvatiti nečiju prisutnost, ukazati dobrodošlicu” (Johannes P. Louw i Eugene Albert Nida, *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains*, sv. 2, New York: United Bible Societies, 1989., str. 220,372,453). Drugim riječima, Isus kaže svojim učenicima, kao i ostalim slušateljima, da žele li ući u kraljevstvo, moraju *vjerovati* u njega, trebaju *ga toplo dočekati i čvrsto držati* s oduševljenjem malog djeteta kada uzima dar. Ukratko, u Božje kraljevstvo možemo ući ako prihvatimo radosnu vijest o njemu. Kada vjerujemo u radosnu vijest, kraljevstvo postaje naše.

Krist poziva bogate i siromašne da uđu u Božje kraljevstvo

Odmah nakon što je Isus blagoslovio djecu, slijedi izvještaj o bogatom mladiću. Bogati mladić vjerojatno je bio u mnoštvu koje je vidjelo da Isus uzima djecu u naručje i blagoslivlja ih. Sada Isus govori o tome kako ljudi mogu ući u Božje kraljevstvo. Možda je mladić bio dirnut Isusovim suosjećanjem prema djeci pa je njegovo pitanje izviralo iz srca koje je u tom trenutku bilo omekšano Spasiteljevom milošću. Privučen Isusu, mladić pita: “Što moram činiti da baštinim život vječni?” (Marko 10,17) U ovom pitanju Marko povezuje dvije misli: baštinjenje vječnog života s Božjim kraljevstvom. U odlomku koji slijedi u 10. poglavlju, Isus navodi dvije poteškoće koje mogu spriječiti ljude da uđu u Božje kraljevstvo. Iz Isusovog odgovora saznajemo da nije komplicirano ući u kraljevstvo. U isto vrijeme moramo biti svjesni izazova ili zamki u koje možemo upasti na našem putu u kraljevstvo. Prva zamka uključuje naša materijalna dobra.

Nakon čitanja izvještaja o bogatom mladiću, zapazimo da baštinici Božjeg kraljevstva dobro poznaju Zakon i Pismo. Bogu je drago kada ljudi slijede Njegove zapovijedi. Međutim, sama poslušnost nije dovoljna za ulazak u Božje kraljevstvo. U Marku 10,21.22 Isus iznosi važnu po-jedinost koja potkrepljuje načela koja je iznio u prizoru s malom djecom. Marko o Isusu i bogatom mladiću piše sljedeće: “Nato ga Isus pogleda, zavoli ga i rekne mu: ‘Jedno ti nedostaje: Hajde, prodaj sve što imaš, podaj siromasima, i imat ćeš blago na nebu! Onda dođi, i slijedi me!’ Na tu riječ lice se onomu smrkne, te se on udalji žalostan, jer je imao velik

imetak.” Isus je volio mladića i cijenio je njegovu vjernost Božjem zakonu. Međutim, mladić nije vjerovao u Božje kraljevstvo i sve što ono podrazumijeva. Samo osoba koja je prihvatila Božje kraljevstvo i povjerovala u njega može ući u njega. Bogati mladić nije povjerovao u njega; ili u najmanju ruku nije bio spreman povjerovati ili ga prihvatiti.

Bogati mladić, kao i neki Isusovi učenici, zamišljao je Božje kraljevstvo u zemaljskim uvjetima smatrajući bogatstvo i moć njegovim glavnim elementima. Netko bi mogao reći da je bogati mladić već bio stanovnik “velikog kraljevstva” na Zemlji, odnosno kraljevstva boga novca ili bogatstva. “Bio je, naime, vrlo bogat.” (Marko 10,22 — Suvremeni hrvatski prijevod) Međutim, iako je bogati mladić vjerovao u Pismo, on se nije bio spreman odvojiti od vlastitog kraljevstva. Mogli bismo tvrditi da nije vjerovao da mu Božje kraljevstvo na kraju može donijeti bolji život koji je tražio. Problem u ovom izvještaju nije bogatstvo, već prioriteta onih koji tvrde da vjeruju u Isusa i Njegovo kraljevstvo. Nažalost, previše ljudi gradi velika kraljevstva u ovom svijetu, što ih sprečava da uvide važnost Božjeg kraljevstva u svojem životu. Zato oni ne stavljaju Božje kraljevstvo na prvo mjesto.

Također je točno da se bogati ljudi ne moraju odreći svoje imovine ili obitelji da bi postali pravi Isusovi sljedbenici. U razgovoru s Petrom Isus je rekao: “Zaista, kažem vam ... nema nikoga tko ostavi radi mene i radi Radosne vijesti kuću, ili braću, ili sestre, ili majku, ili oca, ili djecu, ili njive, *koji ne bi primio stoput toliko* — iako s progonima — kuća, braće, sestara, majki, djece i njiva, *već sada u ovom svijetu*, a u budućem svijetu život vječni.” (Marko 10,29.30, kurziv dodan) U ovim redcima ukazuje se na korjenitu promjenu starih prioriteta u životu.

Važno je da Božje kraljevstvo bude uzdignuto u ljudskom srcu iznad odanosti svakom ovozemaljskom kraljevstvu. Prema tomu, Marko naglašava Božju vladavinu u našem životu. Kada Gospodin vlada u našem životu, On vlada svime što posjedujemo. Ako se to ne dogodi, lišili smo se Božjeg kraljevstva.

Iskusiti Božje kraljevstvo

Pitanje o kojem smo prethodno razgovarali ukazuje na glavnu prepreku ulaska u Božje kraljevstvo: davanje prioriteta zemaljskoj imovini u odnosu na Božje kraljevstvo. Naša sljedeća tema bavi se našim međusobnim odnosima. Kako bi stanovnici Božjeg kraljevstva trebali živjeti u zajednici jedni s drugima? Ova tema je sada za nas ključna.

Na samom početku zapažamo da se u ovom dijelu 10. poglavlja Evanđelja po Marku naglašava izraz “među vama”. Marko 10,31 povezuje prethodni razgovor o imovini s razgovorom o odnosima. Isus kaže: “Mnogi

prvi bit će posljednji, a mnogi posljednji prvi.” Drugim riječima, ulazak u Božje kraljevstvo ne temelji se na ljudskoj hijerarhiji. Da bismo ilustrirali ovu misao, osvrnimo se na trenutak na izvještaj o Isusu i Njegovim učenicima na putu u Jeruzalem. Učenici su smatrali da Isus ide u Jeruzalem osnovati svoje kraljevstvo. Pritom su Mu se dvojica od njih obratila riječima: “Daj nam ... da sjednemo jedan tebi s desne, a drugi s lijeve strane!” (Marko 10,37)

Zapažate li da učenici nisu izrazili želju za ulaskom u kraljevstvo? Umjesto toga, oni su se borili za glavne položaje u njemu. U svojem odgovoru Isus je objasnio da će Njegovi sljedbenici koji žele ući u kraljevstvo primiti blagoslove (Marko 10,30), ali isto tako doživjeti progonsva u ovom životu.

U Marku 10,38-40 Isus je još jednom istaknuo da Njegovo kraljevstvo obuhvaća čašu patnje, a ne život vladanja nad drugima. Nema ničega pogrešnog u težnji za izvrsnosti u svim ustanovama ili organizacijama, uključujući crkvene zajednice. Međutim, Isus je naglasio kako se takvo stremljenje za izvrsnošću treba ostvariti. U Marku 10,42-45 On je naveo stav kakav vode u njihovim zajednicama treba imati: “Ali tako neka ne bude među vama! Naprotiv, tko bi želio biti najveći među vama, neka bude vaš poslužnik! A tko bi želio biti prvi među vama, neka bude rob svima, jer Sin Čovječji nije došao da mu služe, nego da on služi i da dadne život svoj kao otkup mjesto svih!” (Marko 10,43-45)

Drugim riječima, stanovnici Božjeg kraljevstva, pogotovo oni koji su na vodećim položajima, trebaju biti spremni na žrtvu i službu, a ne na vladanje drugima. Isus je primjer na koji se trebamo ugledati.

TREĆI DIO: Primjena

Što je Isus mislio kada je rekao: “Kako li je teško ... ući u Božje kraljevstvo!” (Marko 10,24) On ne kaže da je nemoguće ući u Božje kraljevstvo, već samo da je “teško”. Zašto? Jedan od razloga može biti što vrlo bogati ljudi možda ne vide potrebu za Bogom ili onim što On može učiniti za Njih.

Pisac ovog priručnika za učitelje sjeća se kako je u vrijeme svojih studentskih dana imao priliku proučavati biblijske lekcije s bogatim čovjekom. Jednog dana, dok su proučavali lekciju, bogati čovjek pogledao je ravno u piščeve oči i rekao: “Bilo je odlično saznati više o Bogu iz Biblije. Ali mislim da meni nije potreban Bog. Ako mi je nešto potrebno, samo odem i kupim. To je sve što postoji u životu.”

Možemo li dobiti sve u životu bez Boga? Objasnite. Postoje li neke stvari u životu koje ne možemo kupiti novcem? Što je to?

Poznaje li netko od članova vašeg razreda vrlo bogate osobe ili ljude na vodećim i istaknutim položajima u društvu? Ako poznaju, kako vaši članovi razreda mogu uvjeriti ove pojedince da je Božje kraljevstvo i za njih? Imajte na umu da ništa nije preteško za Gospodina. S ljudskoga gledišta, ulazak u Božje kraljevstvo može se za neke ljude činiti teškim, ako ne i nemogućim. Ali sjetite se Isusovih riječi: “To je ljudima nemoguće, ali ne i Bogu. Bogu je sve moguće.” (Marko 10,27 — Suvremeni hrvatski prijevod)

Sukobi u Jeruzalemu

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Marko 11,15.17; Marko 12,7.

Središte proučavanja: Marko 11,12.

Uvod: Evanđelje po Marku najkraće je od četiriju izvještaja o Isusovoj službi. Do 9. poglavlja pisac govori o Isusovoj službi u Njegovom galilejskom kraju. Međutim, počevši od 10. poglavlja, izvještaj se usredotočuje na Isusovu službu u Judeji, posebno u Jeruzalemu.

Na putu u veliki grad Isus objašnjava svojim učenicima svoje poslanje koje će se tamo ostvariti. Izvještaj ne samo da najavljuje promjenu mjesta Kristove službe, već upoznaje čitatelje i s posljednjim dijelom Njegove službe i života na Zemlji.

Teme: Pouka za ovaj tjedan razmatra neke značajne događaje u Isusovom životu koji su se odigrali u Jeruzalemu, posebno one u vezi s hramom:

1. Najava Kristove muke i smrti.
2. Isusovo putovanje u Jeruzalem, bez obzira na to što Marko u desetom poglavlju spominje Isusov kratki boravak u Judeji. Jedanaesto poglavlje opisuje Isusov veličanstveni ulazak u čuveni grad.
3. Isusovo djelovanje u Jeruzalemu i hramu, mjestu najvećeg dijela rasprava u 11. i 12. poglavlju.

DRUGI DIO: Komentar

Najava muke

Počevši od 8. poglavlja Evanđelja po Marku, Isus jasno najavljuje svoje predstojeće stradanje na križu. "Zatim im počeo objašnjavati da sin Čovječji mora mnogo trpjeti, da će ga starješine, glavari svećenički i književnici odbaciti, da će biti ubijen i da će uskrsnuti poslije tri dana." (Marko 8,31) Poslije, u sljedećem poglavlju, Isus opisuje budući prizor svoje smrti: "Sin Čovječji bit će predan u ruke ljudima, i oni će ga ubiti; a on će uskrsnuti tri dana poslije smrti." (Marko 9,31) Isus zna da je Njegovo putovanje u Jeruzalem staza patnje i smrti. Ali On je odlučio ići tamo zato što je Njegovo poslanje umrijeti na križu radi spasenja ljudskog roda.

Nažalost, učenici ne razumiju Isusove riječi o Njegovom poslanju kao izravno ispunjenje proročanstva. Učenici smatraju da će Isus osnovati zemaljsko kraljevstvo u njihovo vrijeme. Zato se oni prepiru o mogućim prednostima ili položajima koje mogu zadobiti u takvom kraljevstvu. Luka u svojem evanđelju bilježi osjećaj nelagode među učenicima nakon što je Isusova smrt duboko razočarala njihove nade i očekivanja. “A mi smo se nadali da je on onaj koji će osloboditi Izraela” (Luka 24,21), kaže jedan od njih. Prema tomu, iako Ga je pratilo mnoštvo, Isus na kraju hoda sam. Samo On razumije puno značenje svakog svojeg djela. Kao što je Izaija prorekao prije više stoljeća: “U kaci sam sâm gazio, od narodâ nikog ne bijaše.” (Izaija 63,3)

Isus kreće u Jeruzalem

Čuveni grad Jeruzalem prima Mesiju bez veličanstvenog dočeka od strane vjerskih vođa i učenih ljudi u narodu. Isus dolazi na magaretu. Njega ne prepoznaju kao kralja oni koji sude po Njegovoj vanjštini. Neki, možda učenici, radosno uzvikuju o kraljevstvu koje će doći. “A oni što su išli pred njim i za njim klicahu: ‘Hosana! Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje! Blagoslovljeno kraljevstvo oca našega Davida koje dolazi! Hosana na nebu!’” (Marko 11,9,10)

Sljedeći dio Markovog izvještaja u 11. poglavlju usmjerava se na hram i posebno na službe u njemu. S Isusova gledišta svrha zbog koje je hram prvobitno sagrađen postala je nevažna. Ellen G. White to objašnjava na sljedeći način: “Ovu službu zasnovao je sâm Krist. Svakim svojim dijelom ona je predstavljala Njega i bila puna životne snage i duhovne ljepote. Međutim, čvrsto se držeći mrtvih formi, Židovi su izgubili duhovni život koji je proistekao iz njihovih obreda. Pouzdali su se u same žrtve i obrede, umjesto da su se oslanjali na Onoga na koga su te žrtve upućivale. Da bi popunili mjesto onoga što su izgubili, svećenici i rabini su umnožavali svoje vlastite zahtjeve, i što su bivali stroži, sve se manje otkrivala Božja ljubav. Svoju svetost mjerili su mnoštvom svojih obreda, dok su njihova srca bila ispunjena gordošću i licemjerjem.” (*Isusov život*, str. 16; u izvorniku 29)

Isus i hram

Marko piše: “Tako uđe u Jeruzalem, u hram, tu sve razgleda oko sebe pa, kako bijaše već kasno, krene s Dvanaesticom u Betaniju.” (Marko 11,11) Sljedećeg dana, nakon što se vratio u hram, nije skrivao svoju ogorčenost. “Nato stignu u Jeruzalem. Kad uđe u hram, počeo izgoniti sve koji su kupovali i prodavali u hramu. Mjenjačima novca isprevrta stolove, a prodavačima golubova klupe.” (Marko 11,15)

Potom, navodeći Pismo, Isus ih optužuje: “Zar ne stoji pisano: ‘Kuća moja neka bude kuća molitve za sve narode’, a vi ste je pretvorili u razbojničku špilju!” (Marko 11,17) Nema sumnje da je Isus ogorčen zbog beskrupuloznih poslova obavljanih u predvorju hrama. Ellen G. White ovako tumači ovaj događaj: “Trgovci su tražili previsoke cijene za životinje koje su prodavali, a svoju su dobit dijelili sa svećenicima i poglavarima koji su se tako bogatili na račun naroda.” (*Isusov život*, str. 114; u izvorniku 155)

U isto vrijeme znamo da “se od svakog Izraelca očekivalo da plati godišnji porez za hram u iznosu od pola šekela. ... Rasprave o tome što su hramske vlasti učinile s viškom novca pokazuju da su financije bile potpuno nerazvidne.” (David Instone-Brewer, “Temple and Priesthood”, in *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, ured. Joel B. Green i Lee Martin McDonald, Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013., str. 203,204)

U Marku 11,18 pozornost čitatelja usmjerava se na svećenike, vođe svih službi u hramu, i književnike, koji “počnu smišljati kako bi ga ubili”. Koliko je žalosno kada shvatimo da su u pravu vjerski vođe smišljali Isusovu smrt. Kada ih je Spasitelj ukorio, “trebali su ispraviti zlorabljenje predvorja hrama” (Ellen G. White, *Isusov život*, str. 115; u izvorniku 156,157). Umjesto da slušaju Isusovu poruku, vjerski vođe željeli su da glasnik nestane.

Ellen G. White također bilježi: “I sami svećenici koji su služili u Hramu izgubili su iz vida smisao službe koju su vršili. Prestali su u simbolima gledati ono što su oni predstavljali. U prinošenju žrtvenih darova ponašali su se kao glumci u kazalištu. Obredi što ih je sâm Bog uspostavio postali su sredstva za zasljepljivanje uma i otvrdnjavanje srca. Ovim kanalima Bog nije mogao više ništa učiniti za čovjeka. Cijeli se sustav morao ukinuti.” (*Isusov život*, str. 21,22; u izvorniku 36)

Sljedećeg dana Isus je ponovno ušao u predvorje hrama (Marko 11,27). I sada su se svećenici, književnici i starješine upustili u raspravu s Njim. Prepirali su se s Isusom o Njegovoj vlasti i upitali: “Kakvom vlasti to činiš?” (Marko 11,28) Isus je odgovorio na njihovo pitanje protupitanjem izbjegavajući izravan odgovor. Isus je ranije već odgovorio na to isto pitanje, pa ipak nikakva se promjena nije dogodila u stavu izraelskih vođa. Prema namjeri njihovog pitanja, Isus je znao da su se oni željeli samo upustiti u raspravu s Njim umjesto da se pokaju zbog svoje oholosti i tvrdoglavosti. Bilo je jasno da su u Njegovom nauku uočili Isusovu božansku narav: “Učitelju, znamo da si istinoljubiv i da ti nije stalo ni do koga, jer ti ne gledaš tko je tko, nego prema istini učiš putu Božjem.” (Marko 12,14)

U drugim slučajevima vjerski vođe obasuli su Isusa pitanjima iz zlobe, kao što je opisano u Marku 12,13: “Zatim mu pošalju neke od farizeja i herodovaca da ga uhvate u riječi.” Vjerski vođe “gledali su da ga uhvate” (Marko 12,12).

U usporedbi o vinogradu (Marko 12,1-11) Isus točno razotkriva podlu urotu vjerskih vođa da Mu u bliskoj budućnosti oduzmu život. Krist potvrđuje njihovu podmuklost u usporedbi sljedećim riječima: “I uhvatiše ga, ubiše i baciše izvan vinograda.” (Marko 12,8) Međutim, s obzirom na naš razgovor o hramu, najznačajnije su Isusove riječi u 9. retku. U njemu Isus objašnjava što će se dogoditi prema Božjem spasonosnom planu: “Doći će i pobit će te vinogradare, a vinograd dati drugima.” (Marko 12,9) S Isusovom smrću čitav sustav službi u Šatoru sastanka došao je svojem kraju. Svi njegovi simboli ukazivali su na Isusa. Osim toga, vjerni ostatak Izraela nastavio je misiju. William L. Lane objašnjava Izraelovu strašnu sudbinu sljedećim riječima: “U okviru usporedbe neizbježna posljedica odbacivanja Sina bila je odlučna, kobna presuda. Ovo ukazuje na presudno značenje odbacivanja Ivana i Isusa, što je istaknuto u Marku 11,27-12,12, jer se radi o odbacivanju Boga. Bez objavljivanja svojega uzvišenog sinovstva, Isus jasno ukazuje da je Veliko vijeće odbacilo Božjeg posljednjeg glasnika i da će uslijediti nesreća. Sveto povjerenje izabranog naroda bit će preneseno na novi Božji Izrael.” (Lane, *The Gospel According to Mark: The New International Commentary on the New Testament*, Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing Co., 1974., sv. 2, str. 419)

TREĆI DIO: Primjena

Koje praktične pouke možemo naučiti iz Isusovog čina čišćenja hrama? Razmislite o sljedećoj izjavi: “Predvorja jeruzalemskog hrama, ispunjenog gužvom i nesvetom trgovinom, predstavljala su previše vjernu sliku hrama srca, oskvrnjenog prisutnošću strasti i nesvetih misli. Čišćenjem hrama od kupaca i prodavača, Isus je objavio svoje poslanje čišćenja srca od prljavštine grijeha — od svjetovnih želja, sebičnih sklonosti i loših navika koje kvare dušu.” (*Isusov život*, str. 117; u izvorniku 161)

U Marku 12,14 Isusu se obraća jedan farizej: “Učitelju, znamo da si istinoljubiv i da ti nije stalo ni do koga, jer ti ne gledaš tko je tko, nego prema istini učiš putu Božjem.” Čini se da vjerski vođe znaju tko je Isus i čijom vlašću naučava. Međutim, nisu voljni slijediti Isusa i postati dijelom Njegovog kraljevstva. Pitajte članove razreda kako su vođe mogli prepoznati Njegovu vlast, a ipak Ga u isto vrijeme odbaciti? Kako se ovo isto prepoznavanje i odbacivanje Isusa ponavlja u naše vrijeme?

Posljednji dani

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Marko 1,14.27.

Središte proučavanja: Marko 13.

Uvod: U Marku 13 iznosi se Isusovo gledište o eshatologiji ili posljednjim danima. Njegovom izlaganju prethodilo je pitanje učenika kao odgovor na Njegovu izjavu o uništenju hrama u Jeruzalemu, događaju koji su povezali sa svršetkom svijeta: “Kaži nam kada će to biti i kojim će se znakom najaviti ispunjenje svega toga.” (Marko 13,4)

Teme: Glavna tema ovotjednog proučavanja jesu eshatološki događaji iz Marka 13. Nastojat ćemo objasniti ili istražiti sljedeće:

1. Što je eshatologija — kratka definicija.
2. Eshatologija u Marku 13, analiza konteksta poglavlja i gledište Ellen G. White o ovoj temi.

DRUGI DIO: Komentar

Što je eshatologija

Prema Biblijskom rječniku Erdmans, “eshatologija (od grčke riječi *éshatos*, ‘posljednji’) govori o svršetku vremena bilo da se radi o svršetku povijesti, samom svijetu ili sadašnjem vremenu”. (John T. Carroll, “Eshatology”, *Eermans Dictionary of the Bible*, Grand Rapids, MI: William B. Eermans, 2000., str. 420)

Biblijska eshatologija nagovještava buduće ispunjenje. Konkretno rečeno, radi se o proročanstvu i njegovom kasnijem ispunjenju. Važno je zapaziti da biblijski izrazi “svršetak vremena” i “ispunjenje vremena” nisu povezani samo s Isusovim drugim dolaskom i svršetkom vremena. Eshatologija obuhvaća i ispunjenje nekog proročanstva o “svršetku” određenog razdoblja ili početku novog. Takav je slučaj u Marku 1,15, gdje Isus osobno objavljuje da se “ispunilo vrijeme”. Nema sumnje da je ovdje spomenuto ispunjenje povezano s proročanstvom o sedamdeset tjedana. Drugi primjer eshatološkog ispunjenja je proročanstvo o grozoti pustoši iz Daniela 9, koje se odnosi na uništenje Jeruzalema, kako ćemo poslije proučavati. Eshatologija 13. poglavlja uključuje razgovor o oba proročanstva — o sedamdeset tjedana i grozoti pustoši — i njihovim budućim ispunjenjima.

Eshatologija u Marku 13

Prije nego što analiziramo izabrane elemente u eshatologiji Marka 13, bit će korisno ustvrditi da je eshatologija u velikoj mjeri isto što i očekivana budućnost. Odnosno, ona je obećanje o nekom događaju prije nego što se on dogodi.

Počnimo s osnovnim pitanjem: Zašto se u biblijskoj literaturi pojavljuje predmet eshatologije? Zato što je cilj biblijske eshatologije pokazati da Bog upravlja poviješću, da sve teče u skladu s Njegovom namjerom. Međutim, eshatologija ima dodatnu svrhu: osvijestiti Božji narod u ispunjenje Božjih proročanstava, uključujući i proročanstva o Isusovom drugom dolasku. Tako obaviješteni, na njih će očekivani događaj pozitivno utjecati. Možemo, dakle, reći da je eshatologija Evanđelje ili Radosna vijest o sutrašnjici.

Kad bih danas znao da će me dobar prijatelj posjetiti sljedeći mjesec, ja bih izvršio pripreme, pripremio bih sebe i dom kako bih primio gosta na najbolji mogući način. Isto se tako trebamo pripremiti za Isusov dolazak.

Također, zapažamo da je u eshatologiji Markovog evanđelja naglašena misao o žurnosti. Ovu misao otkrivaju redci: Marko 13,9.23.28.33.35 i 37. Ukratko, mogli bismo reći da je eshatologija dana za praktičnu primjenu kako bi nam pomogla da ostanemo budni.

Prvi razgovor o eshatologiji u Evanđelju po Marku odnosi se na uništenje Jeruzalema i hrama. Kao takav, ovaj budući događaj najavio je ispunjenje groze pustoši, pretkazane u Danielu 9. Dakle, eshatologija o Isusu utemeljena je na biblijskom proročanstvu. U Evanđelju po Marku Isus ne najavljuje nužno novi događaj, već ukazuje na ispunjenje određenog vremena. Ne spominje se točan datum u Isusovom proročanstvu događaja; On zapravo navodi znakove. Prema tomu, groza pustoši — na koju se ukazuje u Marku 13,14 — ima svoje ispunjenje u uništenju Jeruzalema i njegovog hrama (Marko 13,2). I Josip Flavije, židovski povjesničar, i Ellen G. White opisuju nesretne posljednje dane hrama i grada.

“Tako se Tit povukao u tvrđavu Antoniju i odlučio napasti hram sljedećeg dana, rano ujutro, s čitavom vojskom, i utaboriti se oko svetog doma. Ali kad je riječ o tom domu, Bog ga je zasigurno odavno osudio na oganj; i sada je taj kobni dan došao, prema sudbini vjekova; bio je deseti dan mjeseca Abiba kada je prethodno bio spaljen od strane babilonskog kralja; iako su se ovi plamenovi podigli zbog samih Židova, oni su ih izazvali; jer nakon Titovog povlačenja pobunjenici su se primirili na neko vrijeme, a zatim su ponovno napali Rimljane, kada su se čuvari svetog doma borili s onima koji su gasili vatru koja je gorjela u unutaršnjim odajama hrama; ali ovi Rimljani nagnali su Židove u bijeg i nastavili do

samog svetog doma. ... Sada su oko žrtvenika ležala mrtva tijela nago-milana jedno na drugo, dok je niz stube koje su vodile do tog mjesta tekla rijeka krvi, gdje su također ležala mrtva tijela, ubijena gore (na žrtveniku).” (Josephus, *The New Complete Works of Josephus*, knjiga 6, preveo William Whitston, Grand Rapids, MI: Kregel Publications, 1999., str. 896)

“Nakon uništenja Hrama ubrzo je cijeli grad pao u ruke Rimljana. Židovske vođe napustile su neosvojive kule i Tit ih je našao puste. Promatrao ih je s divljenjem i ustvrdio da mu ih je Bog predao u ruke, jer nikakva bojna oruđa, koliko god bila moćna, ne bi mogla svladati ove nevjerojatne zidine. Grad i Hram razoreni su do temelja, a zemlja na kojoj je stajao sveti Dom, bila je kao 'polje preorano' (Jeremija 26,18). Tijekom opsade i pokolja koji je uslijedio poginulo je više od milijun ljudi; preživjeli su odvedeni kao zarobljenici, prodani u roblje, odvučeni u Rim da posluže osvajačevu trijumfu, bačeni pred divlje zvijeri u arenama ili rasijani kao beskućnici po cijeloj zemlji.” (*Veliki sukob*, str. 27; u izvorniku 35)

Voljeni grad sada je bio u ruševinama. Međutim, ne smijemo zaboraviti da su određeni događaji najavili približavanje uništenja kako bi stanovnici pobjegli iz grada i tako sačuvali život. Među tim znacima bila su lažna učenja. Isus je upozorio: “Mnogi će doći pod mojim imenom i reći: 'Ja sam' — i mnoge će zavesti.” (Marko 13,6); doći će do društvenog i političkog komešanja, ratova i gladi (Marko 13,7.8) i progonstava (Marko 13,9.11-13). Prije ispunjenja “velikog dana”, Isus naglašava: “Najprije se mora Radosna vijest navijestiti svim narodima.” (Marko 13,10) Nema sumnje da su oni koji su pratili znakove spasili svoj život od uništenja koje se bližilo. Ellen G. White piše: “Pri uništenju Jeruzalema nije poginuo nijedan kršćanin. Krist je upozorio svoje učenike i svi koji su vjerovali Njegovim riječima iščekivali su obećani znak.” (*Veliki sukob*, str. 23; u izvorniku 30)

Ispunjenje proročanstva stotinama godina nakon proroka Daniela

“Židovi su odbili usrdne molbe Božjeg Sina, i sada su ih uvjeravanja i molbe samo još više učvrstile u odluci da se odupru do kraja. Uzaludni su bili Titovi naponi da sačuva Hram. Jedan veći od njega objavio je da u njemu neće ostati kamen na kamenu.” (*Veliki sukob*, str. 25; u izvorniku 33)

Iako je eshatologija iz Marka 13, vezana za grozu pustoši, imala djelomično ispunjenje u uništenju Jeruzalema od strane Titovih snaga 70. godine, Marko prikazuje u 13. poglavlju dodatno vrlo važno ispunjenje. Ovdje želimo naglasiti da određene eshatološke objave trebamo prouča-

vati imajući na umu širu perspektivu. Odnosno, trebamo razmotriti načine na koje eshatološke leće mogu pomoći našem još potpunijem razumijevanju prorečenih događaja. U tom smislu, proročanstvo o grozi pustoši nadilazi okvir uništenja Jeruzalema, dok u isto vrijeme pretkazuje uništenje našeg planeta na svršetku vremena. Ellen G. White opisuje ovaj budući događaj kao drugo ispunjenje proročanstva: “Spasiteljevo proročanstvo o sudovima koji će snaći Jeruzalem *ima i drugo ispunjenje*, prema kome je ovo pustošenje samo blijeda slika. U sudbini izabranog grada možemo vidjeti sudbinu čitavog svijeta koji je odbacio Božju milost i pogazio Njegov Zakon. Mračna su izvješća o ljudskoj bijedi o kojoj Zemlja svjedoči tijekom dugih stoljeća zločina.” (*Veliki sukob*, str. 28; u izvorniku 36, kurziv dodan) Ellen G. White također dodaje: “Krist je u Jeruzalemu vidio simbol svijeta, okorjelog u nevjerovanju i pobuni, koji se žuri ususret odmazdi u Božjim sudovima.” (*Veliki sukob*, str. 22 u izvorniku)

Možemo pronaći tekstualni dokaz i potkrijepiti proročanstvo o grozi pustoši, i na taj način potvrditi drugo ispunjenje, kao što je Isus rekao u Marku 13,24: “U ono vrijeme, *poslije te nevolje*.” (kurziv dodan) Tijekom tog razdoblja Božja djeca bit će izabavljena, kao što su Njegovi sljedbenici bili izabavljeni od uništenja Jeruzalema. Duh proroštva tumači: “Kao što je upozorio svoje učenike na uništenje Jeruzalema, dajući im znak buduće propasti kako bi se mogli izbaviti, tako je upozorio svijet na dan konačnog uništenja i dao im znakove o njegovu približavanju, da bi svi koji žele mogli pobjeći od nadolazeće srdžbe.” (*Veliki sukob*, str. 29; u izvorniku 37)

Marko 13 završava opomenom popraćenom ohrabrenjem: “Što vama velim, to velim svima: Bđijte!” (Marko 13,37)

TREĆI DIO: Primjena

Zamolite učenike da razmisle o sljedećem pitanju: Koliko su oni svjesni činjenice da će se događaji iz Marka 13, koji se odnose na uništenje svijeta, ostvariti?

U svjetlu ovog razgovora razmotrite što je Ellen G. White izjavila prije više od stotinu godina: “Svijet nije danas spremniji povjerovati upozorenju za ovo vrijeme no što su Židovi bili spremni prihvatiti Spasiteljevo upozorenje glede Jeruzalema. Kad god došao, Božji dan će za bezbožne doći neopazice. Dok život bude tekao svojim uobičajenim tijekom, dok ljudi budu obuzeti zadovoljstvima, poslovima, trgovinom, stjecanjem novca, dok vjerske vođe budu veličale svjetski napredak i prosvjetljenje i dok će ljudi biti uljuljani u lažnu sigurnost — tada će se,

kao što se lopov noću prikrada nečuvanoj kući, iznenada na bezbrižne i bezbožne oboriti propast, 'i nipošto joj neće umaći' (1. Solunjanima 5,3)." (*Veliki sukob*, str. 29; u izvorniku 38)

Uhvaćen i izvede pred sud

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Marko 14,1.

Središte proučavanja: Marko 14.

Uvod: U Marku 14 čitamo o uroti povezanoj s Isusovim ubojstvom. Marko jasno kaže da se urota kovala već neko vrijeme, s obzirom na činjenicu da su “glavari svećenički i književnici tražili kako bi Isusa uhvatili na prijevaru i ubili” (Marko 14,1). Prema tomu, namjera Isusovih neprijatelja da Ga ubiju počinje poprimati zlokoban oblik.

Marko 14 govori o događajima vezanim za izdaju Isusa i Njegovu osudu od strane vjerskih vođa.

Teme: Pouka za ovaj tjedan raščlanjuje tri važna događaja u posljednjim danima Isusovog života:

1. Pomazanje Isusa skupocjenom pomašću.
2. Petar se odriče Isusa.
3. Isusova muka kao izravno ispunjenje proročanstva.

DRUGI DIO: Komentar

Tri stava prema Spasitelju

Marko 14,1-11 čini prvi odlomak poglavlja. U ovom dijelu Marko opisuje dva prizora u kojima se pojavljuju tri osobe ili skupine ljudi: 1) svećenici i književnici; 2) nepoznata žena; 3) učenici i Juda Iskariotski. Prva skupina je voljna platiti znatnu svotu novca kako bi ubila Isusa, kako je otkriveno u Marku 14,1. Njihova spremnost da to učine dokaz je koliko su vođe u hramu i njihove službe postale iskvarene. Isus je bio u pravu kada im je rekao: “A vi ste je pretvorili u razbojničku špilju!” (Marko 11,17) Njihova želja da Ga ubiju po svaku cijenu bila je tolika da su potkupili jednog pripadnika Njegovog uskog kruga učenika kako bi ostvarili svoje namjere. Tekst također kao da nagovještava da su vjerski vođe platili ljudima da uhvate Isusa: “Svjetina naoružana mačevima i toljagama koju su poslali glavari svećenički, književnici i starješine.” (Marko 14,43) Također je moguće da su vjerski vođe bili iza mnogih koji “su lažno svjedočili protiv njega, ali im se svjedočanstva nisu slagala” (Marko 14,56). U svjetlu ovih pretpostavki, svećenici i ostali židovski vođe sigurno su potrošili mnogo novca u planiranju Mesijine smrti.

Tu je zatim nepoznata žena koja je potrošila veliku količinu svojeg imetka na Isusa. Kupila je skupocjenu pomast kojom je pomazala Isusovu glavu i noge. Učenici su procijenili da pomast vrijedi vrlo mnogo, više od tristo denara (Marko 14,5). Denar je bio osnovna rimska valuta: “Bila je to dnevnicna prosječnog radnika (Matej 20,1-16).” (Lee Martin McDonald, “Money in the New Testament Era”, u *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, urr. Joel B. Green and Lee Martin McDonald, Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013., str. 573) Imajući u vidu ovu pojedinost, možemo zaključiti da je žena potrošila svotu jednaku plaći za godišnji rad. Možda je uštedjela novac od dugogodišnjeg mukotrpnog rada. U svakom slučaju, bila je to velika svota novca. Žena je željela pokazati svoju zahvalnost Isusu visokom cijenom i osobnom žrtvom. Isus je zauzvrat obilno blagoslovio njezin dar kojim je pokazala koliko Ga cijeni. U Marku 14,9 stoji: “Gdje se god bude — na svem svijetu — propovijedala Radosna vijest, kazat će se, njoj na uspomenu, i ovo što ona učini.”

U trećem prizoru, kao što je spomenuto, pojavljuju se učenici i Juda. Za razliku od neimenovane žene, oni su smatrali da je pomast preskupa da bi se potrošila na Isusa. Oni tvrde: “Mogla se pomast prodati za više od trista denara te dati siromasima!” (Marko 14,5) Iako novac nije bio njihov, oni su okrivili i osramotili ženu što je obilno darovala Isusa.

Juda je primio novac i predao Isusa onima koji su kovali urotu protiv Njega. Marko ne pruža pojedinosti o pregovaranju za cijenu za Isusovu smrt. Ono što znamo o pregovorima, saznajemo iz Evanđelja po Mateju. Prema Mateju, Juda je upitao svećenika: “Što ćete mi dati, pa da vam ga izdam? Oni mu polože trideset srebrnika.” (Matej 26,15) Izraz “trideset srebrnika” potječe od grčke riječi *triakonta argyria*. Jedna *argyria* odgovara vrijednosti četiri drahme. Drahma je bila “osnovna jedinica grčkog novca, po vrijednosti je bila jednaka rimskom denaru. ... Vjerojatno je ovo novčić kojim je Judi isplaćeno ‘trideset srebrnika’, ili stotinu dvadeset denara (Matej 26,15).” (McDonald, *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, str. 573,574)

Iznos koji su svećenici platili i koji je Juda prihvatio bio je neznatan u odnosu na iznos koji je žena platila za pomast. Ukratko, žena je platila oko tristo denara za pomast kojom je Isusa pomazala za spomen, dok je Juda prihvatio samo sto dvadeset denara da Ga izda. Ova oprečnost mnogo govori. Pokazuje koliko su malo Juda i učenici, koji su se slagali s njegovim gledištem, cijenili svojeg Učitelja.

Nagao Petar: i blizu i daleko od Isusa

Petar je posljednja osoba u prizorima o kojima se govori u Marku 14. On ima aktivnu ulogu u posljednjim poglavljima. Bio je među onima koji su primili nalog da pripreme Pashu (Marko 14,12.13; usporedi Luka 22,8). Poslije, kada je Isus proreкао kako će Ga učenici napustiti prigodom uhićenja, uvjeravao Ga je: “Kad bih morao s tobom umrijeti — sigurno te ne bih zatajio!” (Marko 14,31; usporedi Marko 14,29)

Petar nije mogao ispuniti Isusovu molbu “Bdijte i molite” (Marko 14,38). Poslije se također umiješao radi Isusa i nasilnim činom odsjekao desno uho sluge velikog svećenika (Ivan 18,10; usporedi Marko 14,47).

Petar se pojavljuje i u prizoru u kojem Isusa vode velikom svećeniku. Petar je slijedio Isusa s određene udaljenosti (Marko 14,54). Suočava se potom s onima koji su ga razotkrili kao jednog od Isusovih sljedbenika. Odgovarajući svojim optužiteljima, “poče se kleti i preklinjati: ‘Ne znam čovjeka o kome vi govorite.’” (Marko 14,71)

Konačno, poglavlje završava kada je Petar briznuo u plač gorko se kajući. Opis Petra u ovih šest prizora prikazuje iskustvo mnogih Isusovih sljedbenika danas. U jednom trenutku možemo biti sjajni i hrabri junaci u Isusovom djelu, a sljedećeg se možemo pokolebati i postati neočekivani zlikovac koji Ga izdaje. Da bismo izbjegli ovu nepostojanost karaktera, Isus nam savjetuje: “Bdijte i molite, da ne padnete u napast!” (Marko 14,38) Izvještaj o Petru ne završava porazom. Vođen Duhom Svetim, postao je stup kršćanske zajednice.

Isus i ispunjenje proročanstva

Konačno, istaknimo Isusovu agoniju u prizoru zabilježenom u Marku 14. Koliko je bolno moralo biti za Isusa što Njegovi učenici, najbliži suradnici, nisu razumjeli Njegovo poslanje. Dok su promatrali kako biva pomazan od žene, učenici su raspravljali o velikom rasipanju novca potrošenog za skupocjenu pomast koji je izlila na Njegovu glavu. Isus je sigurno osjećao veliku tugu kada su Ga dvojica učenika izdala, a ostali Ga napustili. Koliko je potresno za Njega moralo biti kad su Ga vjerski vođe i učitelji iz Njegovog naroda pokušavali ubiti kao proročenog Mesiju. Isus je živio na Zemlji kao Čovjek. Osjećao je svu tugu koju je ljudsko srce ikada moglo osjetiti usred ovih potresnih okolnosti. “Te im reče: ‘Žalosna je duša moja do smrti.’” (Marko 14,34) Međutim, ništa i nitko nije Ga mogao odvratiti od Njegovog izabranog puta: staze smrti.

Isus jasno shvaća svoju sudbinu. On zna zašto ide izabranom stazom i kamo Ga ona vodi. “Sin Čovječji dakle odlazi, kako je pisano o njemu.” (Marko 14,21) On je svjestan da je sve što Mu se događa, ili što je protiv Njega, dio božanskog plana. On zapaža da je sve što se događa

ispunjenje Pisma (Marko 14,49). Stoga, kada Ga je Petar pokušao nagovoriti da odbaci Božju volju za Njega u planu spasenja, Isus je jasno vidio kako Sotona govori preko njega, kao što je nekada govorio Evi preko posrednika u obličju zmije. Isus je došao na ovaj svijet položiti svoj život kao otkup za ljudski rod. Prema tomu, Biblija je prorekla da će “Pomazanik biti pogubljen, ali ne za sebe” (Daniel 9,26). Ova strašna sudbina doslovno se ostvarila.

TREĆI DIO: Primjena

Porazgovarajte s učenicima o sljedećem pitanju: Zašto su učenici smatrali da je pomast izlivena na Isusovu glavu rasipništvo? U svjetlu ovog razgovora zamolite učenike da razmotre sljedeću misao: “Riječi izgovorene u srdžbi: ‘Čemu to rasipanje?’ živo su predočile Kristovu najveću Žrtvu koja je ikada učinjena — dar samoga sebe kao Žrtvu pomirnicu za izgubljeni svijet. Gospodin je bio tako darežljiv prema svojoj ljudskoj obitelji da se za Njega ne može reći kako je mogao učiniti više. Darujući Isusa, Bog je dao cijelo Nebo. S ljudske točke gledišta, takva je žrtva predstavljala nemilosrdno rasipanje. Po ljudskom razumijevanju, cjelokupni plan spasenja je rasipanje milosrđa i sredstava. Posvuda se susrećemo sa samoodricanjem i svesrdnom žrtvom. Nebeska vojska doista može s čuđenjem promatrati ljudski rod koji ne želi biti uzdignut i obogaćen neograničenom ljubavlju izraženom u Kristu. Oni stvarno mogu uzviknuti: Čemu ovo veliko rasipništvo?” (Ellen G. White, *Isusov život*, str. 461,462; u izvorniku 565)

Jeste li razmišljali o tome zašto je Juda izdao Isusa? Prije nego što odgovorite, pročitajte sljedeći odlomak.

“Ako Isus treba biti raspet, razmišljao je Juda, to se mora zbiti. Njegov čin izdaje Spasitelja neće promijeniti konačni ishod. Ako Isus ne treba umrijeti, to bi Ga samo prisililo da se oslobodi. Iz svih događaja Juda bi izdajom stekao neku korist. Računao je da je izdajom svojega Gospodina zaključio odličan posao.” (*Isusov život*, str. 595; u izvorniku 720)

Osuđen i razapet

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Marko 15,26.32.43.

Središte proučavanja: Marko 15.

Uvod: U Marku 15 prikazana su tri ključna prizora povezana s Isusovim suđenjem, raspećem i uskrsnućem. Ovi događaji pružaju nam uvid u narav Božjeg kraljevstva. Prvo, Marko ispituje ulogu koju Veliko vijeće ima u osudi Isusa. U ovom događaju svećenici i drugi židovski vođe predstavljeni su kao protivnici. Marko zatim posvećuje znatan prostor u svojem izvještaju opisu uloge Poncija Pilata u osudi Isusa i Njegovom suđenju. Konačno, Marko priča o djelima Josipa iz Arimateje, koji polaže Isusa u svoj grob.

Teme: Pouka za ovaj tjedan podijeljena je na tri dijela:

1. Veliko vijeće i osuda Isusa. U ovom dijelu istražujemo stav vijeća i velikog svećenika prema Isusu prije raspeća.
2. Rimska vlast odobrava osudu Isusa. U ovom dijelu istražujemo ulogu Poncija Pilata u Isusovom suđenju.
3. Josip iz Arimateje i Božje kraljevstvo. Marko ukratko ističe postupke Josipa iz Arimateje nakon Isusove smrti.

DRUGI DIO: Komentar

Osuđen od strane Velikog vijeća i svećenika

Marko 14 opisuje aktivnu ulogu koju su svećenici i drugi vođe naroda imali u uhićenju Isusa (Marko 14,1). Kada je Juda došao pregovarati o izdaji, “oni se obradovali kad to čuše” (Marko 14,11). Svećenici, književnici i starješine udružili su se u uroti protiv Isusa. Da su bili u dosluhu, potvrđuje događaj kada šalju mnoštvo s noževima i toljagama da uhvate Isusa (Marko 14,43).

Isus je uhvaćen i izveden na suđenje. Njegovo suđenje prvo se održavalo pred Velikim vijećem. Marko 14,53-55 ovako opisuje prizor: “Odvedoše Isusa k velikom svećeniku, gdje se skupe svi glavari svećenički, starješine i književnici. ... Glavari svećenički i cijelo Veliko vijeće tražili su svjedočanstvo protiv Isusa da ga ubiju. Ali ga ne nađoše.” Čini se da je veliki svećenik vodio skup, kao i Isusovo suđenje postavljajući

Mu pitanja (Marko 14,60.61). Štoviše, upravo je veliki svećenik iznio članovima vijeća argumente za osudu Isusa. Marko opisuje ovaj postupak sljedećim riječima: “On je šutio; nije ništa odgovarao. Veliki svećenik ponovo ga upita: ‘Jesi li ti Mesija, Sin Preslavnoga?’ ‘Jesam — odgovori Isus. — I vi ćete vidjeti Sina Čovječjega gdje sjedi s desnu Svemogućega i gdje dolazi na oblacima nebeskim.’ Tada veliki svećenik razdera haljine na sebi i reče: ‘Čemu više trebaju svjedoci? Čuli ste hulu! Što vam se čini?’ Svi osude da zaslužuje smrt.” (Marko 14,61-64) Prema tomu, upravo je na ovom vijeću, među istaknutim narodnim vjerskim vođama, Isus bio osuđen na smrt.

Vođe ovog vijeća poslije pokušavaju osigurati zakonsku potvrdu unaprijed dogovorene kazne. Da bi to ostvarili, vijeće je na drugom sastanku odlučilo izvesti Isusa pred Poncija Pilata kako bi pribavili osudu rimskih vlasti. Marko započinje 15. poglavlje riječima: “Već u rano jutro glavari svećenički sa starješinama i književnicima — cijelo Veliko vijeće — održaše vijećanje te Isusa svezaše, odvedoše i predadoše Pilatu.” (Marko 15,1)

Veliko vijeće bilo je “vrhovni sud u judaizmu koji se sastojao od 71 člana, i bio je smješten u Jeruzalemu. Zauzima istaknuto mjesto u izvještaju o Isusovoj mucu u evanđeljima kao tijelo koje je sudilo Isusu, i ponovno se javlja u Djelima kao sud koji je istraživao i progonio kršćansku Crkvu koja je sve više rasla.” (Philip Wesley Comfort and Walter A. Elwell, urr., *Tyndale Bible Dictionary*, Carol Stream, IL: Tyndale House Publishers, 2001., str. 1165) Iako je Judeja bila pod rimskom vlašću, za neka pitanja ovo područje je bilo u nadležnosti Velikog vijeća. “Namjesnici, kao što su Poncije Pilat ili Feliks, oslanjali su se na židovske sudove ili vijeća u rješavanju mnogih administrativnih pitanja.” (Green and McDonald, urr., *The World of the New Testament: Cultural, Social, and Historical Contexts*, str. 270) Kao što je prethodno spomenuto, tijekom prvog stoljeća Veliko vijeće sastojalo se od svećenika, farizeja, saduceja, književnika i starješina (Marko 15,1; Djela 23,1.6). Svećenici, pogotovo veliki svećenik, imao je glavnu ulogu na sastancima.

Neprijateljstvo svećenika prema Isusu vidi se u njihovom odnosu prema Isusovoj službi, pogotovo u Jeruzalemu. Pilat je “znao da su ga glavari svećenički predali iz zavisti” (Marko 15,10). Njihovo neprijateljstvo prema Isusu bilo je toliko da Marko u sljedećem retku opisuje zahtjev koji upućuju Pilatu da bi osudio Isusa na smrt: “Ali glavari svećenički uzbune svjetinu da im radije pusti Barabu.” (Marko 15,11)

Kada je Isus bio razapet, “glavari svećenički i književnici rugali su se govoreći: ‘Druge je spasio, a sebe ne može spasiti! Mesija! Kralj Izraelov! Neka sad siđe s križa, da vidimo i vjerujemo!’” (Marko 15,31.32)

Kako je ironično što su svećenici, kada je Isus umirao na križu, u svojem nekontroliranom uzbuđenju, izjavili da je Onaj na križu Krist, Kralj Izraelov! Iako je za Isusa mnogo puta u ovom poglavlju rečeno da je kralj, Pilat je to najjasnije izgovorio. Međutim, čak i vođe izraelskog naroda nazivaju Isusa Mesijom i Kraljem Izraelovim, doduše s podsmijehom. Oni ne znaju da će Isusovom smrću potreba za njihovim prinošenjem žrtava u zemaljskom Svetišću ubrzo prestati. U Marku 15,37 stoji: "A Isus viknu jakim glasom i — izdahnu", a u sljedećem retku: "Uto se hramski zastor razdera na dvoje, odozgo do dolje." (Marko 15,38)

Pristup hramu je sada bio otvoren. Prema tomu, više nije imalo smisla nastaviti s prinošenjem životinjskih žrtava jer je Janje Božje već bilo ubijeno. Svatko tko je prihvatio Isusovu žrtvu mogao je postati pripadnik Njegovog kraljevstva. Granice kraljevstva bile su uvećane i poziv se proširio na sve narode.

Odobranje Rima u suđenju Isusu

Grad Jeruzalem, u kojem su se odigrali događaji vezani za Isusovo suđenje i raspeće, pripadao je Judeji. Ovim područjem, uključujući i Galileju, godinama ranije upravljao je Herod Veliki. On je sagradio palaču u Jeruzalemu. Sada, u Isusovo vrijeme, Judeja je bila pod neposrednim nadzorom i upravom Rimskog Carstva. Prema tomu, smatrana je rimskom pokrajinom i imala je namjesnika imenovanog od strane Rima. U ovom razdoblju Isusovog života postavljeni rimski namjesnik bio je Poncije Pilat.

Upravo su pred Pilata svećenici doveli Isusa da bi pribavili službenu osudu na smrt. Evanđelje po Marku pokazuje da su Pilatovi postupci bili na kraju vođeni njegovom željom da ugodí krvožednoj svjetini. Tijekom suđenja Isusu, Pilat se koleba između uvjerenja svoje savjesti i svoje moralne slabosti. On želi osloboditi Isusa jer ne nalazi razloga da Ga osudi. Marko opisuje Pilatovu nedoumicu u Marku 15,12-15.. Nakon što je ispitao Isusa, Pilat ne nalazi nijedan razlog da Ga osudi. On potom pita svećenika: "Što da onda učinim s onim koga zovete kraljem židovskim?" (Marko 15,12) Zatim, u Marku 15,14, kada svećenici viču: "Razapni ga!", Pilat odgovara: "Kakvo je zlo učinio?" I konačno, u Marku 15,15 Marko nam pruža letimičan uvid u srce rimskog namjesnika i razlog koji ga pokreće da osudi Isusa na smrt raspećem. "Tada im Pilat, hoteći udovoljiti svjetini, pusti Barabu, a Isusa, pošto ga bičeva, predade da ga razapnu." (Marko 15,15)

Ironično je što je Pilat, a ne židovski vođe, nekoliko puta spomenuo Božje kraljevstvo poistovjećujući Isusa sa židovskim kraljem. Isus je donio Božje kraljevstvo svojem narodu, ali vođe naroda odbacili su poziv.

Svjetovalni namjesnik prepoznao je Isusa kao kralja, i Isus je dopustio da Ga tako nazovu. S Pilatova gledišta, Isus je umro kao “kralj židovski”. Prema Evandjelju po Ivanu, “Pilat je napisao natpis i stavio ga na križ. Bilo je pisano: ‘Isus Nazarećanin, kralj židovski.’” (Ivan 19,19)

Treba reći da Pilat ne prepoznaje duhovnu dimenziju Božjeg kraljevstva kada Isusa naziva kraljem židovskim. Pilat je rekao Isusu: “Meni ne odgovaraš? Ne znaš li da imam vlast osloboditi te i da imam vlast razapeti te?” (Ivan 19,10) Isus odmah stavlja stvari u ispravnu nebesku perspektivu: “Ne bi imao nada mnogom nikakve vlasti — odgovori mu Isus — kad ti ne bi bilo dano odozgo.” (Ivan 19,11) Drugim riječima, Isus je rekao Pilatu: Ja nisam samo kralj židovski, već sam iznad svih sila i kraljevstava na Zemlji, uključujući i tvoju silu i tvoje kraljevstvo. Ove zapanjujuće riječi snažno su djelovale na Pilatov um da Ga je “otada Pilat nastojao osloboditi” (Ivan 19,12). Međutim, Pilatovo shvaćanje Božjeg kraljevstva bilo je ograničeno njegovim gledištem da ne postoji kralj uzvišeniji od njegovog cara (vidi Ivan 19,12.15).

Ellen G. White objašnjava zašto je Pilat dopustio da Isus bude razapet. “Pilat je popustio zahtjevima svjetine. Radije je predao Isusa da bude razapet nego se izložio opasnosti da izgubi svoj položaj. Ali unatoč njegovom oprezu, upravo ono čega se bojao kasnije ga je snašlo. Oduzete su mu počasti, bio je zbačen s visokog položaja i, mučen grižnjom savjesti i povrijeđenom gordošću, ubrzo nakon raspeća okončao je svoj život.” (*Isusov život*, str. 612,613; u izvorniku 738)

Josip i Božje kraljevstvo

Dok vjerski vođe nisu prepoznali Isusovu vlast i Njegovo kraljevstvo, i dok je Pilatovo razumijevanje Isusovog kraljevstva bilo ograničeno osobnim poganskim pogledom na svijet, postojao je netko tko je vjerovao u kraljevstvo o kojem je Isus propovijedao i prihvatio ga: Josip iz Arimateje, istaknuti član Velikog vijeća, “koji je također očekivao kraljevstvo Božje, te odvažno uđe k Pilatu i zatraži tijelo Isusovo” (Marko 15,43). Isusovo propovijedanje imalo je snažan utjecaj na život ovog vodećeg člana židovskog društva. Isusova djela počela su donositi prve rodove. Poglavlje završava postupcima ovog židovskog vođe, čovjeka koji je u Isusu pronašao Kralja svojeg života i svega što posjeduje. Josip iz Arimateje preuzeo je svu odgovornost i troškove za Isusov ukop. Kada je većina učenika bila daleko, i narod odbacio kraljevstvo, jedan čovjek, Josip iz Arimateje, prepoznao je da se “ispunilo vrijeme, blizu je kraljevstvo Božje” (Marko 1,15).

TREĆI DIO: Primjena

Pilat je skoro odlučio osloboditi Isusa od osude raspeća. Međutim, narod je povikao: “Ako ovoga oslobodiš, nisi prijatelj caru!” (Ivan 19,12) Pitajte učenike koja načela i/ili čimbenici oblikuju ili pokreću naše misli i odluke danas u životu?

Uskrsli Gospodin

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Marko 16,14-16.

Središte proučavanja: Marko 16.

Uvod: Marko 15 završava tako što naglašava doprinos uglednog člana židovskog društva, koji svoj život i sredstva stavlja na raspolaganje Božjem kraljevstvu nakon Isusove smrti. Isusove sljedbenice također spremno sudjeluju u obredu ukopa svojeg Spasitelja. Pitanje glasi: Gdje su učenici? Kako su reagirali na Isusovu smrt? I kako su reagirali na vijest o Njegovom uskrsnuću? Marko im posvećuje posebnu pozornost na kraju evanđelja. On također bilježi Isusov nalog da propovijedaju Evanđelje cijelom svijetu.

Teme: Teme za ovaj tjedan obuhvaćaju vjerovanje učenika u Isusa Krista kao uskrslog Gospodina. Naše proučavanje bit će podijeljeno na dva dijela:

1. Važnost i utjecaj vjerovanja. U ovom dijelu proučavamo o nespremnosti učenika da povjeruju u Isusovo uskrsnuće i kako, na kraju, Isus razoružava njihove sumnje i jača njihovu vjeru.

2. "Idite po svemu svijetu." Ovaj dio obuhvaća Isusov veliki nalog upućen učenicima, kao i opseg njihove misije i cilj Evanđelja.

DRUGI DIO: Komentar

Važnost i utjecaj vjerovanja

Isusova smrt bila je potresna za Njegove sljedbenike. Iako se to prema proročanstvu trebalo dogoditi, i iako ih je Isus već upozorio na nevolje s kojima će se suočiti prije smrti, unaprijed usvojena mišljenja učenika o Mesiji spriječila su ih da shvate potpuni smisao Isusovih riječi i na taj ih način ostavila nepripremljene za njihov utjecaj.

Neposredno nakon raspeća, učenici su pokazali da još uvijek nisu shvatili božanski plan, ili su u najmanju ruku zaboravili Isusove riječi koje bi im bile utjeha u njihovoj žalosti. Dakle, Marko kaže da "bijahu u tuzi i u suzama" (Marko 16,10) nakon Isusove smrti.

Možemo se pitati, s dobrim razlogom, jesu li Isusovi učenici i bliski prijatelji uopće razumjeli svrhu Njegove smrti. Budući da najvjerojatnije

nisu imali jasnu predodžbu o njezinoj svrsi, nije teško shvatiti zašto nisu povjerovali da je Isus uskrsnuo. Ova posljednja misao istaknuta je u prvom dijelu 16. poglavlja, središtu naše posljednje pouke.

Kao prvo, u Marku 16,6-8 anđeli javljaju ženama da je Isus uskrsnuo. Potom anđeli ohrabruju žene da objave ovu radosnu vijest. Međutim, “*nikomu o tome ne rekoše ništa, jer se bojahu*” (Marko 16,8, kurziv dodan). Jesu li se žene možda uplašile povjerovati u zapanjujuću vijest andeoskih posjetitelja?

U drugom prizoru Isus se osobno javlja Mariji Magdaleni, nakon čega “ona ode i to javi onima što su bili njegovi pratioci, a sad bijahu u tuzi i u suzama. Oni, kad čuše da je živ i da ga je ona vidjela, nisu vjerovali.” (Marko 16,10.11) Marija je prenijela vijest, ali njezini slušatelji nisu vjerovali u radosnu vijest.

Treći prizor opisuje uporno nevjerovanje koje je vladalo među učenicima. Marko opisuje ovaj prizor na sljedeći način: “Poslije toga ukaza se u drugom obličju dvojici od njih na putu dok su išli na selo. Ovi odoše i javiše ostalima, ali *ni njima nisu vjerovali.*” (Marko 16,12.13, kurziv dodan)

Zanimljivo je da Isus nije upotrijebio nekog iz svojeg užeg kruga da objavi vijest o svojem uskrsnuću. Vijest im je bila prenesena preko žene i druge dvije osobe koje nisu bile među Njegovom jedanaesticom izabranih učenika.

U četvrtom prizoru Isus se osobno javlja učenicima. “Napokon se ukaza Jedanaestorici dok su bili za stolom te ih prekori zbog njihove nevjere i okorjelosti srca, *jer nisu vjerovali onima koji su ga vidjeli pošto je uskrsnuo.*” (Marko 16,14, kurziv dodan)

Zašto učenici nisu vjerovali? Kao i mnogi u Izraelu, imali su pogrešnu predodžbu o Božjem kraljevstvu. Luka jasno bilježi narav ove uvriježene zablude njihovim vlastitim riječima: “A mi smo se nadali da je on onaj koji će osloboditi Izraela. Ali — osim svega toga — već je treći dan kako se to dogodilo.” (Luka 24,21) Što učenici misle pod riječima “koji će osloboditi Izraela”? Osnovno značenje grčke riječi *lytroō* “osloboditi”, jest “osloboditi od tlačenja” (Danker, et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, str. 606). Dakle, Isusova smrt je za učenike značila smrt njihovih zemaljskih težnji, jer su razumijevali otkupljenje u smislu oslobađanja od rimskog tlačenja.

Kao što smo vidjeli, Marko počinje svoje evanđelje riječima: “Ispunilo se vrijeme, blizu je kraljevstvo Božje”; prema tomu, ljudi se trebaju “*obratiti i vjerovati u Radosnu vijest!*” (Marko 1,15, kurziv dodan) Nažalost, na kraju izvještaja (Marko 16) ljudi i dalje nisu vjerovali u svojem

srcu. Ovi ljudi nisu bili svećenici, ni izraelski vođe, niti rimski namjesnik. To su bili Isusovi učenici.

Zanimljivo je zapaziti da Luka također bilježi događaj o dvojici učenika na koji se upućuje u Marku 16. U Lukinom izvještaju njih dvojica u početku ne vjeruju u vijest vezanu za Isusovo uskrsnuće. Međutim, u Markovom evanđelju dvojica učenika vjeruju u uskrslog Isusa. Kako se dogodila ova promjena od nevjerovanja do vjere? Što je Isus učinio da bi im pomogao? Luka dodaje nešto u svojem izvještaju što Marko nema. Isus kori učenike zbog njihovog nevjerovanja i tvrdog srca (Marko 16,14; usporedi Luka 24,25); ali odmah nakon ukora, Isus ih prosvjetljuje postavljajući im retoričko pitanje: "Zar nije trebalo da to Mesija pretrpi da uđe u svoju slavu? I poče od Mojsija te, slijedeći sve proroke, protumači im što se na njega odnosilo u svim Pismima." (Luka 24,26.27) Kakvo su duboko proučavanje Biblije učenici imali tog dana! Od Postanka do posljednje knjige hebrejske Biblije, kroz cijelo hebrejsko Pismo, Isus je tumačio mesijanska proročanstva svojim učenicima.

Ellen G. White dalje objašnjava upute koja je Isus dao svojim učenicima prije svojeg uzašašća. "Prije nego što je ostavio svoje učenike Krist je jasno prikazao narav svojega kraljevstva. Podsjetio ih je na ono što im je ranije govorio o njemu. Izjavio je da Njegovna namjera nije bila da na ovom svijetu uspostavi zemaljsko, već duhovno kraljevstvo. On nije trebao vladati kao zemaljski kralj na Davidovu prijestolju. Opet im je otvorio Sveta pisma, pokazujući da je sve ono kroz što je prošao bilo određeno na nebeskom Vijeću između Oca i Njega samoga. Sve su to prorekli ljudi nadahnuti Duhom Svetim. Rekao je: Vidite da se zbilo sve što sam vam otkrio da će me odbaciti kao Mesiju. Obistinilo se sve što sam rekao o poniženju koje sam morao pretrpjeti i smrti kojom ću umrijeti. Trećeg dana ponovno sam ustao. Istražujte Pisma puno marljivije pa ćete uvidjeti da se u svemu ispunilo ono što su proročanstva otkrivala o meni." (*Isusov život*, str. 677; u izvorniku 820)

"Idite po svem svijetu"

Nakon što su se učenici susreli sa svojim uskrslim Gospodinom, njihovo nevjerovanje bilo je promijenjeno u djelatnu vjeru. Oni su postali živi svjedoci Onoga koji je uskrsnuo. Sada se učenici više nisu plašili; umjesto toga putovali su u udaljena mjesta i govorili drugima: "Zaista je Gospodin uskrsnuo. ... Nato oni pripovjediše što se dogodilo na putu i kako su ga prepoznali." (Luka 24,34.35) Isus im poslije nalaže: "Idite po svem svijetu i propovijedajte Radosnu vijest svakom stvorenju!" (Marko 16,15) Prema tomu, Radosnu vijest treba propovijedati ne samo u Izraelu, već ga treba odnijeti "sve do kraja zemlje" (Djela 1,8). Govoreći

o Velikom nalogu, Ellen G. White piše: “Ali nalog: ‘Idite po svem svijetu’, ne smije se izgubiti iz vida. Pozvani smo da podignemo svoj pogled prema predjelima s druge strane. Krist je porušio zid razdvajanja, predrasudu o razlikama među narodima, i poučio o ljubavi prema cijelom ljudskom rodu. On podiže ljude iz uskog kruga, koji određuje njihova sebičnost; On ukida sve ograde i umjetne razlike u društvu. On ne pravi nikakve razlike između susjeda i stranaca, prijatelja i neprijatelja. On nas uči da svaku nevoljnu dušu smatramo svojim bratom, a svijet svojim poljem rada.” (*Isusov život*, str. 680; u izvorniku 823)

Učenicima je zapovjedbno da svjedoče o svojoj vjeri drugima. Cilj je Radosne vijesti, prema Marku, stvarati i krštavati vjernike. Zato se objavljuje Evanđelje o kraljevstvu (Marko 1,14). Prihvatanje Božjeg kraljevstva u srce i Isusa kao Spasitelja i Kralja bitno je za spasenje i da bismo bili sačuvani od osude (Marko 16,16). Kad vjerujemo u Njega, “imamo život po njemu” (Ivan 20,31).

TREĆI DIO: Primjena

Kao oni koji vjeruju u Krista, kako možemo izbjeći uvriježene zablude o Bogu i spasenju koje vode do pogrešnih zaključaka? Zamolite učenike da pročitaju sljedeći savjet dok razmišljaju o postavljenom pitanju: “Obrazlažući proročanstva, Krist je svojim učenicima dao pravu spoznaju o tome zašto je došao među ljude. Njihova očekivanja Mesije, koji treba zauzeti prijestolje i kraljevsku vlast, u skladu s ljudskim težnjama, bila su pogrešna. To se ne bi uskladilo s pravilnim shvaćanjem Njegovog spuštanja s najvišeg na najniži položaj koji se može zauzeti. Krist je želio da pojmovi Njegovih učenika u svakoj pojedinosti budu čisti i istiniti.” (Ellen G. White, *Isusov život*, str. 659; u izvorniku 799)

Jeste li pomišljali o tome da služite u misijskom polju daleko od doma? Što vas je spriječilo da se tomu posvetite? Ili ste željeli započeti misijski projekt ali ste osjećali strah? Koji vas strahovi sprečavaju da idete naprijed? Pročitajte sljedeće obećanje iz nadahnutog pera: “Krist je tako svojim učenicima dao nalog. On je izvršio potpunu pripremu za nastavlanje Djela i osobno preuzeo odgovornost za njegov uspjeh. Sve dotle dok slušaju Njegovu Riječ i rade povezani s Njim, oni ne mogu doživjeti neuspjeh. Idite svim narodima — zapovjedio im je. — Idite do najudaljenijih krajeva Zemlje, ali znajte da ću ja biti s vama. Radite s vjerom i povjerenjem i znajte da nikada nećete biti ostavljeni.” (Ellen G. White, *Isusov život*, str. 679; u izvorniku 822)

Možda ste već uključeni u misijski projekt u svojoj društvenoj zajednici. Ako jeste, kakav je to projekt i s kakvim se izazovima suočava-

te? Kako vas posljednji citat motivira u vašoj službi? Kakvu vam nadu i snagu pruža?

www.adventisti.hr
www.znaci-vremena.com